

The Project Gutenberg eBook of Iloisia juttuja II

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Iloisia juttuja II

Author: Kaapro Jääskeläinen

Release date: March 7, 2007 [eBook #20760]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ILOISIA JUTTUJA II ***

Produced by Tapio Riikonen

ILOISIA JUTTUJA II

Kirj.

Kaapro Jääskeläinen

Vihtori Kosonen, Helsinki, 1908.

SISÄLLYS:

Satu henkiherrasta ja Härkämäen Japestä

Käynti Mahdin luona Sudanissa

Liena Jääskeläinen, syntyisin Tuppurainen

Kasvatus tosi vaimon kaltaiseksi

Lienan palaaminen

Matti Juntusen matikan pyynti

Kieroja kohtia elämässä

Kaksi kovaa "protestia"

Kun kaikki rehelliset ihmiset kuolevat pois

Viinajuttu

Pikkukaupunki-kuvauksia:

1. Kuopion satama ennen aikaan

2. Kuopion kadut

3. Kuopion runollisuus

4. Kuopion uusin kirkko

"Lainkuuliaista kansaa"

Yljän tulo

Nälkävirkoja

Totuuden tynkä

Vaatteita pakanaraukoille
Kuinka Matti Mönkkönen erosi sielunpaimenestaan
Kansakoulun perustaminen Savossa
"Siunaa valtakunnan sotajoukkoa!"
"Maailman lopun" kirja
Mikä on oikea erotus herran ja työmiehen välillä.
Nykyaikainen "hyvä paimen"

SATU HENKIHERRASTA JA HÄRKÄMÄEN JEPESTÄ.

Oli kerran mies maan päällä, kaukana vuorten, laaksojen ja järvien takana. Hänellä oli tapana kirjoittaa kerran vuodessa suureen kirjaan kaikkien niiden nimet, jotka sillä seudulla asuivat.

Kun kuningas tämän kuuli, arveli hän, että miehen kirjoista voi olla valtakunnalle hyötyä, ja alkoi maksaa hänelle palkkaa. Silloin sanottiin, että hänellä oli virka. Ja koska hän ennestään oli mies, tuli hänestä "virkamies."

Palkan maksamisesta oli se seuraus, että hänestä muutamien vuosien kuluessa tuli herra. Ja koska hänessä ennestään oli henki, sanottiin häntä nyt "henkiherraksi."

Mutta palkan maksamisesta oli toinenkin seuraus. Kaikissa muissakin paikoissa rupesi aina joku mies samalla tavalla panemaan ihmisten nimiä kirjaan, ja kuninkaalta meni paljo rahaa heidän palkoikseen. Sentähden täytyi kuninkaan ruveta alamaisiltaan kantamaan rahaa sijaan, ettei tulisi konkurssia, ja että hän ja hänen virkamiehensä pysyisivät hengissä. Siitä syystä sanottiin sitä rahaa "henkirahaksi." Sitä kannettiin miehiltä 2 markkaa ja naisilta 1 markka. Yhteen aikaan, kun ihmisillä yleensä oli huono käsitys toisistaan ja korkea ajatus koirista, säädettiin kaupungin koirista maksettavaksi henkirahaa 6 markkaa ja maalla asuvista 2 markkaa, yhtä paljon molemmilta sukupuolilta.

* * * * *

Oli Härkämäen kylässä talo, jossa asui isäntä Aapeli, hänen kaksi täysikasvuista poikaansa, Joel ja Jojakim sekä iso musta kartanokoiria nimeltä Jeppe, ynnä tarpeellinen määrä naisväkeä talouden toimissa. Mutta pojilla ei ollut emäntiä. Sensijaan oli Jeppe heidän lemmikinään, sillä se ei laskenut syrjäisiä taloon päivällä eikä yöllä, ja piti varsinkin kesäaikana talon aittaa silmällä. Eikä ollut vielä yhdessäkään tappelussa jäänyt "miestä huonommaksi." Kun koiraverosta alkoi huhuja liikkua, uhkasi ukko Aapeli ottaa Jepeltä hengen, sillä hän ei ollut sen hurskaan Aapelin luontoa, sen joka sai surmansa Kainin kädestä.

"Tapettavahan se on!" vastasivat pojat yhdestä suusta. Mutta kuitenkin päättivät molemmat veljet itsekseen tehdä kaikki, mitä suinkin voivat, Jepen pelastamiseksi.

Eräänä päivänä katosi talosta Joel. Hän tuli kotiin iltasella, oli vihainen ja ähki kuin olisi saanut selkäänsä, mutta ei kuitenkaan virkkanut kenellekään mitään. Se ei ollutkaan harvinaista, että Joel sai takkiinsa, sillä hän oli hintelä mies, vaan pahasisuinen. Ei lähtenyt koskaan pakoon eikä pyytänyt armoa, mutta kun hän ei kyennyt pitämään puoliaan, oli seuraus semmoisesta käytöksestä hyvin arvattava.

Nyt oli hän käynyt henkiherran luona. Se oli rotevanlainen mies ja hyvin pikainen.

"Miste sine on?"

"Olenpahan vaan tuolta selän takaa."

"Mike selen taka?"

"Härkämäestähän minä olen."

"Numero?"

"Viistoista on numero."

"Asia?"

"Olisi se meidän Jeppe pantava verolle."

"Mike Jeppe?"

"Se musta, jos henkipuukhollari on sattunut näkemään."

"Ei mine on sattunu neke. Trenki Jeppe? — Sukunime?"

"Renkikö — ei se ole renki."

"No, piikako se pärkkele olla? — Sukunime?"

"Eihän sillä tietenkään ole sukunimeä."

"Isen nime sitte?"

"Sen pappilan Niilo-vainaan pentujahan se on."

"Penttuja? — Kuinka sine haastele sinu esimeehe kans?"

Henkiherran seinällä oli aina ase, notkeanlainen piiska jolla hän usein opetti lainkuuliaisuutta ja sopivia tapoja kihlakunnan talonpojille. Nyt sai hän yhden niitä nautintorikkaita hetkiä, että tämä ase pääsi viralliseen käyntiin. Pari kertaa se huiskahti läpi ilman ja lankesi Joelin uppiniskaiseen selkään. Mutta henkiherra tahtoi nauttia enemmän, tahtoi vielä kiduttaa uhriansa kysymyksillä ja sitte sopivassa tilaisuudessa jatkaa miehen pehmittämistä. Joel ei tapansa mukaan ryhtynyt mihinkään varokeinoihin, ei mennyt pakoon eikä koettanut tehdä vastarintaa.

"Mite sine nyt sano?"

"Kiitos kysymästä! Enpähän mitään."

"Vai ei mitten? Sine teke jekku sinu esimeehe kans!"

Taas pari huimausta.

"Enhän minä mitä jekkua tee. Jos herra henkipuukhollari vaan panisi kirjaan sen meidän Jepen, niin tässä olisi 2 markkaa."

"2 marka! No kuittengin se ole trenki, ja sine sanno se olla piika."

"Enhän minä ole sanonut."

"Sine valehtele vielä."

Taas vonkui piiska.

"Koirahan se on, meidän musta Jeppe", huusi Joel vihdoinkin hädissään.

"Sine koira, iso koira! Paneko mine sinut kirjan vai kirjottako mine sinu selkä peel?"

Sitte soitteli henkiherra vielä hetken Joelin selkää ja ajoi hänet sitä tehden ulos. Koska henkiherra näin osoitti olevansa haluton jatkamaan keskustelua, päätti Joelkin jättää asian tällä kertaa sikseen.

"Minä menen huomenna kyntämään", ajatteli hän. "Silloin otan ajaakseni vanhan Ruskon, jota ei kolmeen vuoteen ole tallista liikutettu. Se on äärettömän laiska, mutta tunnen että käsivarteni vaatii harjoitusta."

Hän leikkasi metsästä soveliaan vesan ja alkoi sillä hutkia pensaita tiepuolissa.

"Noin, noin se henkiherra minua löi — ja noin lyön minä huomenna ruunaa. Noin, noin..."

Hän puri hammasta, löi kiukkuisesti ja silpoi pahanpäiväisesti nuoria puun taimia. Mutta hänen lyödessään tuntui selässä omituinen jomotus, ja kun hän takakäteän sitä koetteli, oli siellä alankoja ja harjanteita, joita siellä ei aina ollut, vaan joita hän oli ennenkin poikkeustapauksissa huomannut.

"Semmoinen se on huomenna ruunankin selkä!" — Tämä ainoa ajatus toi edes hiukan lohdutusta Joelin synkkään mieleen. Jos hän olisi edes voinut voittaa Jojakimin, ja kostaa pahan mielensä hänelle! Mutta siinä oli poika, joka säilytti ihonsa. Ihan syntyiltään tappelija, vahva ja roteva, ja luonto tulinen kuin mustalaisen. Jojakim oli tullut isäänsä, mutta Joel äitiinsä.

Näissä mietteissään tuli Joel kotiin. Siellä ei hän syönyt eikä juonut eikä puhunut yhtään sanaa, vaan meni maata. Koetti niin paljon kuin mahdollista maata kylellään.

Aamulla ei hän enää ollut niin tyytymätön kohtaloonsa kuin eilen. Ruuna jäi sittekin talliin, ja

päivällisaikana Jojakim jo sai veljensä puhelemaan.

"Missä sinä eilen kävit?"

"Kävinpähän vaan."

Jojakimin veri kuohahti. Aina kun Joel sanoi "kävinpähän vaan", oli hän käynyt Lehmäniemessä. Siellä oli kaksi tyttärtä, joista Härkämäen pojat katsoivat velvollisuudekseen valita emännän itselleen. Se sopi kaikin puolin äärettömän hyvin. Vanhukset olivat myöten, eikä kukaan ollut vastaan. Mutta yksi kohta vähän kangerti tässä asiassa. Tyttöjä kyllä oli kaksi — vaan kysymys oli siitä, tokko kumpanenkaan olisi huolinut siitä toisesta. Ainakin Jojakimin mielestä oli se huonotekoinen, se vanhempi, ja kaikkein mielestä se oli toissilmä. Tämä on ymmärrettävä niin, että hänellä kyllä oli kaksi silmää, mutta ainoastaan vasen oli käytettävissä kunnossa. Oikeassa ei näkynyt keskellä mitään semmoista mustempaa kuin muiden ihmisten silmissä, vaan kaikki oli yhdennäköistä vaalahtavaa, kuin jos olisi pannut munankuoren sinne silmäkulman alle. Sentähden istui hän aina niin, että oikea silmä oli nurkkaan päin, ja yleensä piti huivia päässään enemmän kuin ilmanlaadun vuoksi oli tarpeellista.

Nuoremasta taas ei riittänyt molemmille. Tosin ei tästä asiasta ollut veljesten kesken koskaan pidetty tarkkaa neuvottelua. Mutta Jojakim pahoin pelkäsi, että Joelin maku, eli toisin sanoen sydän, oli valinnut saman kuin hänkin. Jojakim oli monasti ajatellut asiaa puhtaasti oikeuden kannalta: vanhempi veli ja vanhempi sisar olivat luodut toisiansa varten, ja taas nuorempi nuoremmalle. Rippikoulussa oli hän kuullut kerrottavan hurskaasta Jaakopista, joka joutui pahaan pulaan, kun hänelle työnnettiin kaksi sisarusta. Ennen olisi Jojakim kuitenkin ollut hänen sijassaan, sillä Jaakopille ei tullut muuta vahinkoa, kuin että menetti aikaa, sillä lopulta sai hän periä molempain tyttärien osan. Mutta tässä oli vaikeampi tapaus ratkaistavana.

Itse asiassa se ei Jojakimia suuresti surettanut, vaikka Joel oli tuolla käynytkin, sillä hän tunsu etevyytensä tarpeeksi hyvin. Hänestä oli aina tuntunut siltä kuin olisivat tyttö-ihmiset olleet halukkaita hiukan tekemään pilkkaa Joelista. Ja siinä he Jojakimin mielestä eivät suuresti erehtyneetkään. Mutta se pisti hänen vihakseen, että Joel siellä, niinkuin hän luuli, kyönitti yksinään arkipäivinäkin ja tahtoi häneltä aina salata nuo retkensä.

Sitäpaitsi oli toiselta puolen vähän syytä pelkoonkin. Joel oli vanhempi, hänestä tulisi siis Härkämäen isäntä, kun isä kuolee. Vielä pidettiin häntä tyynemmän ja tasaisemman luontoisena kuin Jojakimia. Jos ne tytöt hyvinkin ottavat tuommoisia asioita lukuun?...

Jojakim mietti tätä ja katsoi velvollisuudekseen syötyä lähteä vuorostaan hänkin Lehmäniemeen — jos ei muun vuoksi, niin Joelin kiusaksi.

Hän teki juuri niin, kuin oli ajatellutkin: meni Lehmäniemeen, istui penkille siellä ja katseli, piippua poltellen, talon tyttäriä. Nuorempi puuhaili tuvassa, keitti kahvia, ja Jojakim oli näkevinään, että hän katseli häntä jokseenkin hellillä silmäyksillä. Vanhempi kävi myös tuvassa ehtimiseen, kulki huivi päässä läpi tuvan ja koetti aina asettaa matkansa niin, että vasen silmä selvästi näkyi Jojakimille. Mutta näin keskellä päivää kiireellisten kesätöiden aikana ei puheleminen eikä muu leikinlyönti oikein tahtonut sujua.

Jojakimia alkoi haukottaa. Hän täytteli ja tyhjenteli myötäänsä piippuaan, mutta pohjatupakat jäivät useimmiten polttamatta.

Lopulta hän kuitenkin kyllästyi tähän turhaan haaveksimiseen eli "noljotukseen", jota sanaa hän itse olisi käyttänyt. Kun tuli semmoinen loma, ettei tuvassa ollut asiaankuulumattomia henkilöitä, vaan ainoastaan hän ja talon nuorempi tytär kahden kesken, otti hän lakin kouraansa ja kysyi:

"Mitä sinä Anna oikein minusta arvelet?"

"Pitäisikö sinusta mitä arvella?"

"Elä viisastele, sano vaan minkälainen mies minä olen?"

"Etkö tuota itse paraiten tienne."

"Elä sinä mahtaile, kuule! Luuletko sinä, ettei muualla ole tyttöjä?"

"Mitä sinä sitte täällä teet?"

"Ei nyt kiistellä, Anna! Mutta etköhän saisi minusta semmoista miestä itsellesi kuin jostakusta toisestakin?"

"Kestä toisesta?"

"Vaikkapa Joelista!"

"Saisi niitä kotivävyjä muitakin."

"Eipä minunlaistani!"

"Mokomatakin viholaispensasta!"

"Vai viholaispensasta! Eläpäs mitään. Mikäs sinä sitte ole? — Ampiaispesä!"

"Sinä sitä olet ampiaispesä, ja mustalainen, päätappelija oikein!"

"Kyllä minä sinut vielä kengitän!"

Mutta kosinta jäi kesken, sillä samassa pistäytyi äiti tupaan. Ennen lähtöään ennätti Jojakim kuitenkin vaihtaa Annan kanssa vielä muutamia haukkumasanoja, joka vaan todisti heidän likeistä väliään. Sillä samalla vaihdettiin myös silmäniskuja, jotka puhuivat aivan toista kieltä.

Tultuaan eteiseen huomasi Jojakim konttorin oven olevan raollaan, ja raosta jotakin mustaa. Tarkemmin katsottuaan huomasi hän sen olevan makkaran. Ja makkaran toisessa päässä hän arvasi olevan Marin, talon vanhemman tyttären. Makkara oli luonnollisesti aijottu hänelle lahjaksi. Mutta Jojakimin rehellinen sydän ei suostunut sitä vastaanottamaan ihan kahden kesken. Samalla tarjoutui hänelle hyvä tilaisuus tehdä kiusaa molemmille tyttärille. Hän painoi konttorin oven kiini, että makkara litistyi rakoon, väänsi pyörän oven taakse ja vilkutti sitte Annaa tuvasta eteiseen. Hänen nähtensä leikkasi Jojakim tyytyväisenä mukaansa sen osan makkaraa, joka oli oven ulkopuolella, pani sen taskuunsa ja meni mitään sanomatta pois.

Mutta kun Anna avasi konttorin oven ja näki siellä sekä jäännöksen makkarasta että Marin, oli hän vähällä syttyä elävältä palamaan. Syytä hänellä olikin ryhtyä Marin kanssa kiivaaseen keskusteluun, sillä Mari oli salaa kuunnellut hänen ja Jojakimin puheita; konttori oli näet tuvan seinää vasten. Sitäpaitsi oli Mari koettanut lahjoilla viekotella puoleensa Jojakimin sydäntä. Turhaan selitti Mari, ettei hän ollut ikipäivinä ajatellutkaan Jojakimia, vaan oli aikonut hänen mukanaan lähettää lahjan Joelille. Anna ei sitä uskonut, sillä vihastuneet naiset eivät usko koskaan mitään.

* * * * *

Jojakim asteli hyvillä mielin tietään sangen reippaasti. Päästyään maantielle, juhtui hänelle mieleen, että nyt sopisi hyvin käydä yksin tein henkikirjurin luona tuumaamassa siitä Jepen verottamisesta. Matka sinne ei ollut pitkä, ja nyt olivat kerran semmoiset vaatteet yllä.

Hän meni siis sinne.

Ulko-ovi oli kiini, mutta Jojakim näki siinä riippuvan nauhan ja alkoi siitä vetää. Sisäpuolella helisi kello. Piika tuli aukasemaan.

"Onko henkiherra kotona?"

"On, mutta se makaa."

"Menkää herättämään, taikka minä menen."

"Elkää Jumalan tähden! Herra on ruokalevollaan."

"Olkoon vaikka millä, mutta noustava sen nyt on."

Jojakim alkoi kiskoa nauhasta, niin että kello oli vähällä haleta. Piika kyllä voivotteli ja siunaili mokomaa "mustalaista", mutta huoliko tämä siitä.

Viimein tuli henkiherra kamaristaan unisena ja pörröisenä, väljä yönuttu yllä.

"Mike jeeveli se olla?"

"Jojakim minä olen. Päivää vaan, vaikka yötäpä se on tainnut henkiherra pitää."

"Vaitti lurjus! Miks sine tulla, kun mine maka?"

"Milloinkas Te ette maka? Onko nyt mikä makuun aika?"

"Tules tenne!"

"Kuulen minä tännekin asti."

Henkiherra oli jo hakenut notkean piiskansa. Mutta tarkemmin katsottuaan Jojakimin rotevaa vartaloa ja pelkäämätöntä ryhtiä, jäi hän hetkeksi arvelemaan. Se hetki tosin oli hyvin lyhyt, vaan Jojakim ennätti kuitenkin sillä välin kysyä:

"Kärpäsiäkö se henkiherra nyt rupee ajelemaan?"

Samassa halkesi ilma, ja piiskan siima vilahti. Jojakim vältti kuitenkin iskun, tarttui sukkelasti piiskan siimaan ja kääri sen kätensä ympärille. Henkiherra ei kuitenkaan hevillä heittänyt piiskan vartta kädestään, vaan otti toiseen käteensä eteisessä olevan kalossin ja alkoi sillä takoa Jojakimia. Tämä taas ei kiireessä löytänyt sen mukavampaa asetta kuin makkaran pätjän taskustaan, ja sillä hän puolestaan suki henkiherran suupuolta.

"Syöpikö henkiherra Lehmäniemen makkaraa?" kysyi hän aina lomaan.

Jonkun aikaa siinä ponnisteltua alkoi henkiherra väsyä, ja hänen täytyi ruveta kyselemään Jojakimin asiaa. Taistelu silloin taukosi hetkeksi. Mutta kumpikaan ei uskaltanut luopua aseestaan.

Siinä asennossa he sitten juttelivat.

Mutta kuultuaan, että Jojakim oli Härkämäestä numerolta viistoista ja alkoi puhua Jeppe-nimisestä mustasta koirasta, ponnisteli henkiherra viimeisetkin voimansa ja sai äkillisellä tempauksella piiskan varren heltiämäänsä siimasta, joka jäi Jojakimin käteen. Tulisella nopeudella käytti hän hyväkseen vastustajansa hämmästyttä, sillä Jojakim ei osannut aavistaakaan niin raivoisaa hyökkäystä. Henkiherra sai hänet oven taakse, lukitsi oven eikä sitä enää avannut, vaikka Jojakim kuinka olisi kelloa helistänyt.

Ei auttanut muu kuin lähteä pois, saamatta asiaa toimeen.

Painoi se miehen mieltä näin lähteä, kuin kulkukoiran, joka ajetaan talosta ulos. Mitä sanoisi isä, joka oli hänestä niin paljon toivonut, ja mitä laulaisi Joel, jos saisi tämän tietää? Kun ei hän edes muistanut sitä lyödä korvalle!

Piiskan siima oli hänellä vielä kätensä ympäri käärittynä. Voiton merkkihän se oli tavallaan, mutta huononlaisen voiton. Ulos ovesta oli joutunut mies... Ja se kirveli sydäntä kuin suolavesi haavaa.

Kotiin tullessa oli Jojakim melkein yhtä harvapuheinen kuin Joel kerran ennen. Kysymykseen: "Missä sinä kävit?" vastasi hän: "Kävinpähan vaan."

Ja siitä Joel heti päätti hänen käyneen Lehmäniemessä.

Vierekkäin maatessaan huomasi Joel Jojakimin pureksivan jotain.

"Mitä sinä syöt?"

"Maista!"

Se oli makkaraa.

"Sieltäkö se on?"

"Sieltä."

"Vähäpä oli!"

"Minä sitä jo ennätin muillakin syöttää."

Joel olisi mielellään ottanut asiasta tarkempia tietoja, mutta ei viitsinyt ruveta kyselemään. Sitte he nukkuivat.

* * * * *

Kun he aamulla päivän vaietessa heräsivät, ei isää näkynyt missään. Pojat häntä haikailivat, mutta hän oli kadonnut, ja pyhävaatteet hänen mukanaan. Varmaankin oli isäntä mennyt kirkolle.

Niin olikin. Ukko oli ruvennut arvelemaan sitä Jepen kohtaa, että se oli kuitenkin tarpeellinen kappale talossa. Luultavasti olisi hän sen tappanut, jos pojat olisivat hyvin ruvenneet sen puolta pitämään, mutta kun pojat eivät näyttäneet vähintäkään hätäilemisen merkkiä, arveli ukko parhaaksi jättää Jeppe henkiin ja panna se verolle.

Joka ei edes näöltään tunne Härkämäen isäntää, ei ehkä oikein ymmärrä tätä kertomusta. Hän oli

niitä miehiä, joita ennen vanhaan kasvoi louhuisilla salomailla. Niitä, jotka ovat luomisen tilaisuudesta kiiruhtaneet pois ennen aikaan, ja siitä syystä jääneet ilman viimeistä sievistelyä. Sensijaan jäi heihin ainetta sitä runsaammin. Mutta yleensä voi heidän sanoa vahingosta viisastuneen, sillä he eivät ole sittemmin koskaan pitäneet kiirettä.

Ne miehet eivät ole kirjoittaneet ansioluetteloaan korkean kruunun "lanketeille", vaan ovat piirtäneet sen kuokalla ja auralla kivikkomäkiin ja kylmään korpeen. Ovat ehkä arvelleet sen siten säilyvän kauemmin kuin paperilla. Jos itsepäisyys on pahe, niin he ovat maailman pahimpia ihmisiä. Jos se taas on hyve, niin he ovat parhaimpia.

Henkiherran mielestä se oli pahe. Kun hän näki Härkämäen isännän tulevan luoksensa, kiroili hän sydämessään maamme kulkuneuvoja, joiden huonouden tähden hän ei ollut vielä ehtinyt saada uutta piiskaa Kurkijoelta.

"Terveisiä Härkämäestä!"

"Onko sine taas numero viistoista?"

"Juu, kyllä minä olen siltä numerolta."

"Taas se Jeppe?"

"Enhän minä ole Jeppe. — Mutta mistäs henkiherra sen Jepen tuntee?"

"Tuntteko mine? Ei mine tuntte."

"Niinpähän siitä puhuitte kuin tuntisitte."

"Mine ei puhu, mine ei tuntte! Kuuleko sine?"

"Kuulenhän minä, ja kuulin senkin, että Te Jeppeä kysyitte ensi sanoiksenne."

"Mine ei kysy! Uskoko sine?"

"Kyllä vähemmälläkin. Ei minulle tarvitse ärjyä."

"Erjykö mine? Mars ulos!"

"Kunhan asia toimitetaan."

"Ei teelle toimitta sinu asia."

"Lähtään sitte meille ja toimitetaan asia siellä."

Henkiherra aikoi työntää Härkämäen isäntää pihalle, mutta ukko otti hänet mukaansa. Vei portille asti ja puristeli pahanpäiväisesti. Ei auttanut potkimiset eikä rimpuilemiset, ei kiroukset eikä sadatukset. Täytyi kulkea mukana vaan.

Portille tultua henkiherra jo rupesi armoille. Pyysi kauniisti isäntää hellittämään.

"Jokos henkiherra nyt panee Jepen verolle?" kysyi Härkämäen isäntä, ennenkuin irrotti kouriaan.

"Kuulka, hyve isente, se ei on minun asja. On komunaal-lauttakunnan asja. Mine vaan ihmisen henkiherra, ei koiran."

"*Lautakunnanko asia?*" kysyi Härkämäen mies epäluuloisesti ja puristeli vähän kovemmin, saadakseen totuutta ilmi.

"Ai, ai, rakas isente! Kyll' on lauttakunnan asja. Mine saakos lupa följa ysteve sinn' esimeehen tygön?"

"Vaikkapa!"

Sitte sitä lähdettiin ja kulettiin rinnakkain. Härkämäen isäntä oli koko matkan varuillaan, ettei henkiherra vaan pääsisi karkuun hänen käsistään. Sillä hän ei vielä oikein osannut uskoa, että hengillepano olisi "lauttakunnan asja".

Sitte hän vasta uskoi, kun näki lautakunnan esimiehen pitemmittä mutkitta kirjoittavan kirjoihinsa Jepen nimen, kotipaikan y.m. asiaan kuuluvat seikat. Kaksi markkaa se maksoi, mutta sen päivän perästä oli Jeppe yhtä kunniallinen valtakunnan jäsen kuin muutkin Härkämäen miehet. Sai vielä kaulukseenkin kiiltävän levyn, joka kaikille ilmaisi hänen laillisen asemansa.

* * * * *

Härkämäen pojat sillä välin olivat päättäneet käyttää hyväkseen isän poissaoloa ja lähteneet vihkasemaan Lehmäniemeen. Mutta juuri kun he aikoivat poiketa kirkkotieltä, näkyi isä tulevan vastaan.

Halu olisi ollut paeta, vaan eihän sitä ilennyt eikä oikein uskaltanutkaan. Istuivat tiehaaraan ja odottivat isän tuloa.

Härkämäen Aapeli oli harvoin ollut niin hyvällä tuulella kuin nyt. Hän oli koko tulomatkan aprikoinut, että mistähän se henkiherra oli tuntenut Jepen. Ja lopulta hän sen sai selville. Pojat olivat ihan varmaan jo ennen käyneet samalla asialla kuin hänkin. Mutta niiltä oli jäänyt asia kesken, vaan ei häneltä — ei vielä vanhoillaankaan...

"Jepen panetin verolle", sanoi hän poikain luokse tultuaan, vähän niinkuin kehumalla. Ja pojat menivät sanattomiksi hämmästyksestä, ei sentähden että isä oli saanut asian toimeen, vaan että *isä* oli ollenkaan lähtenyt sille asialle. Tappaahan se oli uhannut Jepen.

"Mutta minnekäs te olette matkalla?" kysyi isä.

"Ei kuin vaan — tuota — niinkuin olisi ollut käyntiä vähä tuolla Lehmäniemessä..."

"Käydäänpä miehissä!"

Ja sitte sitä lähdettiin kolmesta miehin Lehmäniemeen.

Siellä olivat isäntä ja emäntä niin lempeitä ja herttaisen ystävällisiä, että olivat vähällä sulaa kuin voi-harkko päivänpaisteessa. Tyttäret taas juoksivat ja läähättivät, hommasivat ja puuhasivat, minkä suinkin ennättivät. Marin yksivärinen silmä loisti ja säteili kuin lahopuu pimeässä, vaikka huivi sitä vähän varjosti.

Kun sitte saatiin asia oikeaan käyntiinsä — kahvit naisväelle ja samaa ainetta "kahvilisien" kanssa miesväelle — huomattiin, että kaikki meni ihan niinkuin kukin oli ajatellut.

Joel ei koskaan ollut ketään muita aikonut saada kuin Marin, ja Jojakim sen sydämensä pohjasta soi hänelle, kun itse sai Annan pitää.

Vanhemmat siunasivat nuorten "aiottua edesottamista."

Ja ne silloiset nuoret siunaavat sitä vielä nytkin toisinaan, ja toisinaan eivät siunaa.

Henkiherra kuuluu saaneen uuden piiskan Kurkijoelta, mutta eikö käyttäne sitä ehkä harvemmin kuin entistä. Ja Härkämäen isäntä Aapelille hän aina nostaa lakkiaan.

KÄYNTI MAHDIN LUONA SUDANISSA.

Vapiseematta olen katsellut aatelis- ja porvarissäädyn viikinkejä, perustuslaillisia poliiseja ja ryssän santarmeja. Mutta kuitenkin karmasi luontoani, kun astuin Sudanin "väärän profeetan" huoneeseen.

"Hyvää huomenta, herra profeetta — vaikka ilta tuo jo taitaa ollakin."

"Iltaa, iltaa! — Myöhäänpä olet liikkeellä, valkeanaamainen mies. Aurinko jo laskee Saharan aavikoille. Mutta ryyppy ei tee pahaa väsyneille kintuillesi."

"Milloinkapas se ryyppy pahaa tekee!" sanoin minä, ja haukkasin sokeria päälle.

Mahdi kallisti myöskin pari ryyppyä naamaansa.

"Oikein sanot, muukalainen. Ei tee ryyppy koskaan pahaa. Kippis vaan!
— Mutta kuka sinä olet miehiäsi?"

"Tuoltapa olen Pohjan puolelta, Kaapro Jääskeläinen."

"Kautta Muhametin kolmannen poskihampaan, vai Kaapro Jääskeläinen! —
Terve tulemasta, veikkonen! Mutta minnekäs Lienan jätit?"

"Kuinka te, herra profeetta, minut tunnette ja Lienan?"

"Ilmankos minä olisinkaan profeetta! — Sano pois vaan, oletko karannut muijasi luota?"

"Enkä ole. Liena olisi lähtenyt mukaan, vaan minä pelottelin sillä, että te, herra profeetta, kuulutte olevan hyvin — elkkä pahastuko — vaarallinen vaimoväelle."

Mahdi nauraa hohotti.

"Eipä täällä semmoista naisväen puutetta ole, että toisten muijia vietäisiin. Täällä meilläpäin niitä on riittämään asti."

Iltaruokaa odotellessa siinä maailman asioita haasteltiin, ja lupasi Mahdi minullekin sievoisen valtakunnan antaa, kunhan ensin itse saa käsiinsä hyvästi aluetta.

Sellaisista toiveista iloisia unia nähden nukuin ensimmäisen yöni Mahdin teltassa.

LIENA JÄÄSKELÄINEN, SYNTYISIN TUPPURAINEN.

Olen usein puhunut Lienastani, niinkuin kaikki tuntisivat häntä yhtä hyvin kuin minä tunnen. En ole koskaan häntä oikein perusteellisesti ja luonnontieteellisesti teille esitellyt. Syy siihen on ollut se, että Liena tavallisesti on kotosalla, ja kaikkien hyväin vaimojen tavalla estää minun perhesalaisuuksia ilmaisemasta.

Mutta nyt olen pettänyt Lienan.

Halutti näet minua kerran vapaasti viettää Vapunpäivää. Siitä ei tietysti olisi tullut mitään Lienan kotona ollessa. Sentähden jo edeltäpäin katosin pois kotoa, Esa Huttusen luokse. Ja hänen kanssansa keksimme keinon. Minä kirjoitin ihan toimeksani, että olin mennyt Mahdin luo Sudaniin, ja Liena sen tietysti uskoi yhtä vakaasti kuin muutkin lukijat. Hävettää se vähän tunnustaa, että olen käyttänyt julkista sanaa yksityisiin tarkoituksiin. Mutta empä minä ole ensimmäinen enkä viimeinen siihen syntiin vikapää. Sitäpaitsi se ajatus alkujaan syntyi Esa Huttusen päässä eikä minun.

Esa Huttusen kanssa makailimme ja harjoittelimme Vapunpäivää varten isänmaallisia lauluja, niinkuin

"Ii-ii-illalla,
Ison kirkon sillalla
Ruikuttaa, ruikuttaa,
Ruikuttakoon vaan.
Ii-ii!"

Vihdoin kertoi Esa Huttusen eukko kuulleensa, että Jääskeläisen Liena oli aikonut lähteä Sudaniin Kaaproa etsimään, eikä ollut Huttuskakaan virkkanut mitään siitä, että voisi sen löytää likempääkin. Sitte jonkun päivän perästä oli Esa Huttunen torilla kuullut, että Liena varmasti oli lähtenyt matkalle.

Vapunpäivän saimme rauhassa viettää. Eikä iloamme mikään muu olisi häirinnyt kuin pelko siitä, että Liena kenties katuisi kauppaansa ja kääntyisi takaisin. Mutta koska hän ei vielääkään ole palannut, uskallan toivoa, että sille matkalle se Lienakulta jäi. Ja sentähden on minusta paikallaan kirjoittaa hänestä muutama muistosana.

Hän ei ollut mikään Lotta Edgren eikä Minna Canth, vaan hän oli nainen, luotu toisen ihmisen akaksi. Ei hän kirjoittanut yhtään näytelmäkappaletta eikä hakenut "erivapautusta sukupuolestaan", päästäkseen miesten virkoihin, vaan hän teki käsityötä 37 tuntia viikossa ilman eri palkkiota. Voimistelun opetusta antoi hän ilmaiseksi minulle useampia kertoja päivässä, etupäässä tukkavoimistelua.

Voin vakuuttaa etten koko avioliittomme aikana muuta pään kipua tuntenut.

Hänen ulkonäkönsä voi viehättää haudankaivajaa, sillä hänestä se näyttää tutulta. Mutta kuitenkin — ja siinä on luonnontieteellinen salaisuus — olivat hänen luiset kätensä sitä laatua, että minun vasten tahtoanikin täytyi iloita siitä, että ne nyt ovat Sudanissa.

Hänen äänestään ja puhelajahstaan on tarpeeton mitään virkkaa, sillä ne tuntee jokainen nainut mies

omasta kohdastaan.

Hänen mielipiteensä päivän kysymyksissä olivat semmoiset, että aamiainen on ostettava torilta, ja että aamiaisen jälkeen syödään päivällinen ja sitte iltaruoka. Naiskysymyksessä ei hän suvainnut mitään periaatteita. Edustuslaitoksemme muutoksesta kun kerran puhuin hänelle, oli lyhykäinen ajatuksensa: "Ole vaiti ja mene hakkaamaan puita!"

Mutta nyt olet Lienani poissa! Anna anteeksi iloni sen johdosta! Sillä kumminkin itseäni lohdutan, etten ole sinua koskaan lyönyt. Päinvastoin.

* * * * *

Kun tämä jo oli valmiiksi kirjoitettu, sain Mahdilta sähkösanoman, että Liena oli onnellisesti tullut Sudaniin. Mahdi oli niin mielistynyt Lienaan, että hän nyt pyysi minun suostumustani saadakseen korottaa hänet aviopuolisokseen. Harvoin on Suomesta lähetetty niin iloista sähkösanomaa Afrikkaan kuin minä Mahdille lähetin.

KASVATUS TOSI VAIMON KALTAISEKSI.

Kirjoitettu Lienan poissa ollessa.

Harvoilta miehiltä on niin vaikea saada hivuksia häviämään päästä kuin Esa Huttuselta. Hänellä on vaimo ja kahdeksan alaikäistä lasta — poikia kaikki — ja kuitenkin on hänellä vielä muutamia hivuksia niskapuolella päätä. Minulla ei ole yhtään lasta eikä yhtään hivusta, vaan minulla on ollut Liena — hän, joka minulta otettiin pois keväällä ennen Vapunpäivää.

Esa Huttusella on erinomainen kyky hallita vaimoansa ja kasvattaa lapsiansa. Viime perjantaina kun lähenin Esa Huttusen asuntoa, kuului sieltä semmoinen meteli, etten ole sen vertaista kuullut sitte Lienan lähdettyä. Aloin jo arvella, että Esa on tainnut ruveta näyttelijäksi ja harjottelee kotonaan "Kovanonnan lapsia" tahi jotakin muuta korkealentoista kappaletta. Mutta tokkohan huolisivat teatteriin niin ahnasta tupakanpurijaa...

Minun sisälle tullessani seisoi Esa Huttunen selin oveen, ja perällä häntä vastapäätä Huttusen vaimo. Heidän välillensä seisoivat suorassa rivissä kaikki 8 pientä Huttusta. Molemmat vanhemmat alkoivat kulkea pitkin poikajonoa ja iskivät itsekutakin otsaan, niin että ne älähtivät ja jäivät selälleen lattialle.

"Mitä sinä nyt hurjastelet?" kysyin Esalta. Pojat nousivat ylös ja niiasivat minulle.

"Lepo!" komensi Esa Huttunen. Poika Huttuset ottivat irtotukan päästään ja karistivat suustaan joukon tekohampaita kouraansa.

"Minä opetin pojilleni *pyörtymistaidon* alkeita", sanoi Esa Huttunen ja hengitti syvään.

"Pyörtyy sitä pakkopelissä oppimatonkin."

"Mutta *tosi vaimon* tavalla... Kuulepas Kaapro, sinä et taida tuntea uusinta suuntaa lastenkasvatuksessa. Eräs kuuluisa kirjailija sen ensiksi hoksasi ja sitte sitä ovat ylistelleet Suomettaressa muutkin."

"Mitä suuntaa?"

"Kasvattaa sekä miehet että naiset tosi vaimon kaltaiseksi. Lönnrotkin kuuluu olleen tosi vaimo. Nyt olen minä päättänyt kasvattaa kaikki Huttuset tosi vaimon kaltaisiksi. Pyörtyä ne jo alkavat osata ja *rapakossa kävellä*. Tulkaapas tänne, pojat!"

Esa Huttunen teki hiilellä piirin lattialle.

"Tämä nyt on olevinaan rapakko", sanoi hän. "Käykääpä sen yli — ras dva, ras dva!"

Pojat tarttuivat toisella kädellä takkinsa takahelmaan, toisella saapasvarsiinsa ja kulkivat puolentuuman pituisilla askelilla hiilipiirin läpi, ääntäen tuontuostakin: "fyi!"

Että Esa Huttunen oli etevä lastenkasvattaja, sitä en ollut koskaan epäillyt. Mutta tämä uusi kasvatustapa minua vähän arvelutti.

"Aiotko sinä itsekin kehittyä tosi vaimoksi?"

"Tietysti. Minä en enää pure tupakkaa, vaan konvehtia, enkä ryyppää muuta kuin kahvia, ootekolonia ja morfiinia. Lönnrotkin oli tosi vaimo."

"Joko poikasi osaavat *kiivetä yli aidan*?"

"Kyllä. Kuulepas Antti, tule tänne ja sano sedälle, kuinka sivistyneen ihmisen pitää kiivetä yli aidan!"

Pikku Antti laski kuin rullalta:

"Tivittyneen ihmiten pitää tiivetä yli aian, niin että entin noutee aialle ittumaan, titte pulittaa täälentä ytteen, jottei taapatvallet näy, ja titte vatta tiiltää jalat aian toitelte puolelle."

"Osaavatko ne *hymyillä*?"

"Jo toki. Eihän siinä ole muuta konstia kuin avata suunsa raolleen ja näyttää yläleuan hampaita. Koettakaapas pojat!"

Huttusen pojat hymyilivät, eikä siinä näyttänyt sen suurempaa konstia olevankaan.

Mutta minuun katsoessaan muuan poika käytti tuota hampaitten näyttämistä syrjätarkoituksiin. Senjohdosta lausuin Huttuselle melkein näin:

"Paljon olet sinä saanut aikaan, Esaias Huttunen, ja kaiketi vielä paljon toimitat, ennenkuin hautaan pääset, eivätkä sinun harrastuksesi tavallisesti ole järkeä vailla. Tosi on, että poikalapset sekä syntyvät että syntyissään huutavat aivan niinkuin nekin, joista maailma tähän asti on saanut kaikki tosi vaimonsa. Mutta kun poikasi vähän vanhenevat ja alkavat kiroilla, täytyy jokaisen tunnustaa, että he ovat tulleet isäänsä. En tällä tahdo sanoa sitä, ettei tosi vaimokin voisi kiroilemisen taitoa tuntea ja käyttäekin tilaisuuksissa semmoisissa kuin kahvipannun kaatuessa tahi tavatessaan piian suussa luvattomalla ajalla sokeripalasen. Kuitenkin minä vähän epäilen, tokko sinä tulet onnistumaan kasvatuspuihissasi. Jos sinä voisitkin estää poikasi irvistämästä kunniallisille ihmisille, naurishalmeita ryöstämästä ja totia juomasta, on luullakseni sitä vaikeampi saada heidän kieltänsä siihen kuntoon, että se voisi täyttää kaikki ne velvollisuudet, mitä tosi vaimolta siinä suhteessa vaaditaan."

"Aina sinä olet semmoinen väytys. Kaikkia sinä epäiletkin! — Tiedätkö, mitä varten armollinen keisarimme on käskenyt sotaväessä komentaa: *rinta ulos ja vatsa sisään*! Ei minkään muun vuoksi kuin kasvattaakseen sotilaita tosi vaimon kaltaisiksi."

"Mutta onko hän saanut niitä semmoisiksi?"

"No, eihän niistä nyt ihan täysiä akkoja ole tullut, kun ovat päässeet hyvään ikään ilman kunnollista kasvatusta. Mutta ruokansa ne keittävät itse, itse pesevät lusikkansa ja housunsa, eivätkä missään ole niin utterat kuin puhdistuksessa."

"Saatat sittekin olla oikeassa. Jos Liena vaan ei kohta tule kotiin, täytyy tässä minunkin ruveta pyrkimään tosi vaimon kaltaiseksi. Kolmeen viikkoon en ole saanut ylleni puhdasta paitaa enkä keittoruokaa maistanut."

Huttunen kutsui taas perheensä riviin. Minä läksin pois, vakaasti ajatellen tulevaisuutta. Kotimatalla juohtui mieleeni *kahvipannu*, joka aina Lienan lähdöstä saakka oli ollut kylmänä, vanhat sumpit pohjalla. Henkeni riemastui, että juuri se juohtui mieleeni, sillä tunsin olevani hyvällä alulla kehittymään tosi vaimon kaltaiseksi.

LIENAN PALAAMINEN.

Eräänä elokuun iltana tuli Esa Huttunen luokseni ja pyysi minua mukaansa Peräniemelle "musiikkia kuulemaan." Vaikka en ole mikään taiteen tuntija, huomasin Esan puheesta heti, että hän "musiikilla" tarkoitti lasien kilinää Peräniemen ravintolassa. Minulla tietysti ei ollut mitään *semmoista* musiikkia vastaan. Olimme siis yksimieliset siitä, että meidän sopi lähteä sinnepäin.

Mennessä tuli meitä vastaan mies, jolla olivat sotilaan vaatteet yllä. Hän näytti olevan hurnakalla tuulella, koska vaan lauleli että:

"Otetaan me pojat se sotaväen pesti ja juodaan veremme hinta. Se harmaja takki selkähän ja ritarin nauhat rintaan."

Tunsin heti, että mies oli vanha ystäväni Taskis-Ville.

"No mikäs se on Villen tänne kulettanut?"

"Otin tässä joulun rinnassa vähä lomaa ja pistime katsomaan ukko Tahvoa — isämiestä näet — kuinka se jaksaa."

"Vanhoja henttujasi et tainnut katsoakaan?"

"Vähänpä ne katsoin paranevat. Tuntuvat saaneen uusia heiloja ja minä myös:

"Ennen mä suutelin paimentyttöä kontti hartioilla; vaan nyt minä suutelen hienohelmoja Linnan markkinoilla."

Oli hyvä ääni tuolla Taskis-Villellä laulaa. Sentähden pyysimme häntä mukaamme "musiikkia kuulemaan." Eikä sitä tarvinnut kahdesti sanoa.

Kun sitte saavuimme matkamme päähän, istuimme pöytään ja hankimme siihen tavaroita. Sitte kuuntelimme "musiikkia", Esa Huttusen "musiikkia." Ja Taskis-Ville laulaa hujautteli väliin.

Toisinaan kävi talonväki kieltelemässä, mutta Ville selitti jokaiselle, että hän oli yhtä hyvä mies kuin muutkin, jotka siellä olivat. "Ja miksei sitte tämmöisessä kapakassa saisi laulaa?"

Vastausta odottamatta vetäsi hän aina vaan uusia virsiä.

Myöhemmällä aloimme haaveksia. Minä ainakin kallistin pääni pöytään ja kuuntelin, kuinka Esa Huttunen kuorsasi. Sitte olin kulkevinani punaisissa pilvissä, joissa kuuntelin musiikkia — oikeata torvisoittoa — ja katselin enkeleitä. Eräs enkeleistä oli hyvin pitkä ja laiha ja päivettynyt. Se kietoi kätensä kaulaani ja suuteli minua.

Mutta se olikin *Lienan* muisku, hänen tavallinen muiskunsa. Heräsin näet siihen, että Liena iski kämmenellään suutani vasten.

Jos muuten olisinkin kyennyt häneltä matkoistaan jotakin tiedustamaan, en sitä ennättänyt tehdä, sillä nyt alkoi kotimatka. En tarvinnut vossikkata tällä kertaa, menin aivan kuin ilmassa lentäen. Niin kovaa vauhtia ei Liena ollut koskaan ennen minua kulettanut kotiin. Kaiketi oli hän tottunut antamaan Mahdille tämmöisen liehkan kapakasta kotiin, sillä Mahdi lienee ollut kovempiluinen mies kuin minä.

Kotiin tultuamme oli meillä seuraava keskustelu:

"Meidän avioliittomme ei ole ollut siveellinen, Kaapro hoi!"

"Eipä oikein, sillä tuntuu siltä kuin en olisi ihan terve nyt tämän kotimatkan jälkeen."

"Se on ollut vaan lihallinen yhteys eri sukupuolten välillä —"

"Niin on ollut, tahi oikeammin luullinen. Sinulla ovat kovin luiset nyrkit."

"Mutta tästä päivästä lähtien se muuttuu —"

"Sitä minäkin toivon."

"Me emme saa riippua toisistamme."

"Emmekä toistemme tukasta."

"Mutta Kaapro — minä puhun tosissani!" Liena otti tuolin ja ojensi sen suoraan kalloani vastaan. "*Kuule* sinä vaan, kun minä puhun."

"Kyllä minä kuulen."

"Asianlaita on semmoinen, että sinä olet pettänyt minut, ja minä sinut. Sinä viekottelit minut Mahdin luo. Minä rupesin hänen vaimokseen. Mutta nyt on Mahdi kuollut —"

"Olisin suonut hänen vielä elävän."

"Nyt saat vapaasti päättää, tahdotko minua vielä vaimoksesi, vai et. Miehiä kyllä saisin muitakin. Mutta aina annan sinulle tilaisuuden vapaasti valvoa oikeuksiasi —"

"Niin teit Niemeltä tullessakin!"

"Vai en tehnyt?" Ja taas vinkui tuoli ilmassa.

"Antaapa olla — jos minä sitte kerran valvoisin oikeuksiani. Onko sulla Mahdi vainaan jälkeen mitään perintöä?"

"On rahaa neljäkymmentä markkaa ja kolmeviikkoinen poika."

"Missä se poika on?"

"Sängyssä."

Siellä se todellakin oli, musta-ihoinen kuin itse peeveli, ja Lienan silmät päässä.

"Tämän olisit saanut jättää tuomatta."

"Siitä tulee hyvä mies, jos vaan tulee isäänsä. Mutta mitä sanot, tahdotko minut vaimoksesi vielä, vai et?"

"En suinkaan minä tuota murjaanipoikaa rupea elättämään."

"Ketä sinä sitte olet elättänyt koskaan? Minuako? — Ohoh! — Poika on minun ja minä siitä pidän huolen. Tehdään nyt semmoinen sopimus, että ne neljäkymmentä markkaa jäävät minun hoitooni, ja poika myös. Sitte on avioliittomme siveellisellä pohjalla. Suostutko Kaapro?"

"Pidätkö harjakaiset?"

"Vaikkapa!"

"No, annahan sitte olla! Minä käyn kutsumassa Esa Huttusen ja Taskis-Villen tänne."

Näin perustettiin uudestaan Kaapro Jääskeläisen perhe-elämä ja sitte sitä myöhemmällä Esan ja Villen kanssa yhä mahtavammaksi rakennettiin.

MATTI JUNTUSEN MATIKAN PYYNTI.

Kertomus koskee nuorenlaista miestä, jonka elämän tehtävä oli saavuttaa parrallensa pituutta siihen määrään, ettei likitienoilla kukaan kykenisi hänen kanssaan siinä suhteessa kilpailemaan. Varovaisella ja huolellisella hoidolla oli hän tässä harrastuksessaan päässyt jotenkin pitkälle — eli toisin sanoen, parta oli päässyt jotenkin pitkäksi. Mustanruskeana ja ylpeän tuuheana ulottui se aina liivien alareunaan.

Sanomattakin arvaa, mitä semmoinen parta vaikutti seudun tyttöjen keskuudessa. Pikimusta kissannahka säkenöi, kun sitä pimeässä sivelee, mutta Matti Juntusen parta synnytti sähköä tyttöväen povissa, iski salamoita heidän sydämiinsä. Miten suloista olisi morsiamena kätkeä nenänipukkansa ja mehevät "huulosensa" tuon parran pehmoisiin laineihin! Kuinka ihanaa sitte vaimona haudata kätensä ja kyntensä sen parran tuuheuteen ja tehdä siinä hävitystyötä, joka oikein murtaisi miehen sydäntä!

Niin ajattelivat tytöt, mutta Matti ajatteli vaan sitä, kuinka saisi partansa vielä pitemmäksi.

Oli pakkas-aamu syystalvella, kierän jään aikana. Matti oli aikonut ravita itseänsä matikoilla, ja päästäkseen sen aikomuksensa perille, oli hän pannut rysän rantaselle. Viisaammin hän olisi tehnyt, jos olisi pannut niitä useamman, mutta hänellä ei ollut muuta kuin yksi. Eikä se asianhaara vaikuta mitään tämän kertomuksen juoksuun. Toista olisi, jos hän olisi itse mennyt rysään, sillä siinä tapauksessa ei hän olisi voinut tulla kokemaan rysäänsä.

Nyt hän tuli sitä tarkastamaan. Vaikka matikka ei ole mikään ihana kala nähdä, on se kuitenkin hyvä syödä ja vielä parempi antamaan lientä. Siitä syystä olisi Matti mielellään halunnut löytää rysästään jonkun mustan vorrukan tai useampiakin. Mutta jään läpi ei ollut oikein hyvä nähdä, oliko siellä mitään, vai ei. Vähän häämötti siltä kuin olisi siellä jotain ollut.

Paremmiin nähdäkseen löi Matti reiän jäähän rysänsä etupuolelle. Sitte hän laskeusi vatsalleen ja koetti tästä reiästä katsoa, oliko rysässä mitään longertelevaa esinettä. Hänen himonsa esinettä. Kauan

hän siinä katsoi ja tarkasteli, eikä sittekään tahtonut oikein selville päästä. Välistä näytti siltä kuin olisi siellä joku matikan votkale ollut, mutta tarkemmin katsottua muuttui se mustaksi puuksi tai veden liottamaksi havuksi.

Mutta paha henki, joka ei koskaan lepää, tahtoi häiritä tätä matikan pyyntiä. Hänellä olikin siihen hyvä tilaisuus. Jää oli siksi ohutta, että se Matin alla hiukan painui, ja reiästä valui vettä hiljakseen jäälle. Matti palavassa pyynti-innossaan ei huomannut sitä, ennenkuin alapuoli ruumiista tuntui kostealta. Matti katsoi sentähden olevan syytä nousta ylös ja keksiä joku toinen keino rysän tarkastamiseksi. Mutta ylös nouseminen ei ottanutkaan oikein sujuakseen. Oli näet siksi pakkaneen, että Matin uljas parta oli jäänyt reiästä pulppuavaan veteen. Sen Matti tunsu leuassaan, kun yritti nousta. Nähdä hän ei sitä voinut, sillä hän ei saanut päätänsä muuhun suuntaan kuin rysään päin, johonka asemaan se oli jäänyt.

Epätoivon vihlaus kävi Matin sydämen lävitse. Pitikö hänen näin nuorella ijällänsä kuoleman, ja näin kunniantomalla tavalla? Jos hän edes olisi lähtenyt Turkin sotaan ja siellä kaatunut, niin semmoinen kuolema olisi tuottanut kunniaa. Tahi jos hän olisi hukkunut huonoon jäähän, pelaistaissaan kaunista neitoa, niin häntä olisi moni sydän surkutellut. Mutta kuolla tähän rysänsä ääreen, antaa henkensä muutaman matikan edestä — se ei ollut kunniakasta.

Jos tuossa rysässä olisi ollut matikoita ja jos ne olisivat nähneet Matin tuskan, niin nauramatta ne eivät olisi olleet — nauramatta sille vahingolle, joka uhkasi niellä heidän vainoojansa.

Mutta harvoin joutuu ihminen semmoiseen pulaan, ettei hän siitä jollain keinolla pääse. Ja vielä harvemmin kohtaa kuolema ihmistä siinä muodossa kuin Matti sen nyt luuli lähestyvän.

Äkkiä juohtui ajatus Matin mieleen. Hän otti puukkonsa, jolla hän ennenkin oli pienistä vaaroista selviytynyt, ja surumielin, epäillen teki hän poikkileikkauksen parrastaan. Jään pintaa myöten hän sen viilsi poikki. Siihen jäi Matin uhkea parta, jäähän kiini, odottamaan tulevaa kevättä.

"Henki on kuitenkin kalliimpi kuin parta", tuumaili Matti noustessaan.

* * * * *

"Mikä Matilta on parran vienyt?" kysyivät kotona.

"Leikkasin pois vastuksista."

Itseään lohdutti hän sillä ajatuksella, että "kasvaahan se uudestaan, vaikka ei sen kasvaminen ole ihmisen omassa vallassa."

KIEROJA KOHTIA ELÄMÄSSÄ.

Oikeastaan minun ei tässä kirjassa ensinkään pitäisi puhua niistä asioista, jotka tekevät maallisen vaelluksemme ikäväksi ja synkistyttävät elämämme päivän paistetta. Mutta kuitenkin en nyt malta olla kertomatta, kuinka maailma asettui kieroksi Esa Huttusta vastaan.

Hänen asunnossaan ei ollut muuta kuin yksi ainoa tuoli, mutta milloin hän vaan iltasella pimeässä tuli kotiin, ei hän mitenkään päässyt sen sivu kolhasematta siihen säärtään. Se valvotti Huttusta aina puoleen yöhön. Siinä muisteli hän kaikkia niitä vastoinkäymisiä, mitä hänelle oli päivän kuluessa sattunut.

Hän oli ollut kalassa ja olisi saanut paljonkin kaloja, jos tämä maailma ei olisi ollut niin nurinpuolisesti järjestetty kuin se oli. Kun kala putosi hänen ongestaan, niin se aina putosi takaisin järveen eikä koskaan veneeseen. Sitte koetteli hän jatkaa pyyntiä verkolla. Mutta verkko oli sattunut vähän repeämään, ja tuo rikkinäinen kohta se sitte asettui jokaisen kalan eteen, niin että kaikki pääsivät sitä tietä pois.

Vielä muisteli hän koko mennyttä elämäänsä ja aprikoi, miksi pilkkaan ampuessa harvemmin sattuu pilkkaan kuin sen viereen, vaikka kuinka tähtäisi keskelle pilkkaa. Mutta jos ihmiseen päinkään vahingossa ampuu, niin se tavallisesti käy hengen paikalle. Kiviä jos heittää, niin ne eivät juuri käy muuhun pilkkaan kuin ikkunoihin, vaikka ei sinnepäinkään tarkoita. Silmänkantaman laajuisella selällä ei tarvitse olla muuta kuin yksi salakari — ja jok'ikinen laiva kolahtaa siihen, niinkauan kuin karia ei ole viitoitettu ja kartalle merkitty.

Miksi sateenvarjo jää kotiin aina silloin, kun sade on tulossa, mutta polttavalla poudalla se hyvin mielellään lähtee ulos? Eikä sitä kuitenkaan käytetä ilman ennustajana!

Miksi pimeällä luistellessaan tavallisesti osuu avantoon, silloinkin kun jäätä on paljoa enemmän kuin avannoita?

Jos yksi miehen kahdeksastatoista taskusta on rikki, niin miksi rahakukkaro ja avaimet aina pistäket juuri siihen taskuun ja putoavat?

Miksi väkijuomat aina menevät ihmisen päähän ja pakoittavat hänen tekemään tuhuuksia, vaikka niillä olisi paljoa väljempi tila vatsassa?

Miksikä papit ja koulunopettajat kysyvät tutkittaviltaan juuri sitä paikkaa, jota nämä eivät osaa?

Kun varkaus tapahtuu, niin miksi kruununpalvelijat tavallisesti ottavat kiini juuri sen, joka pahimmin tätä kiinjoutumista pelkää, vaikka muita ihmisiä on paljoa enemmän?

Näihin mietteihin Esa Huttunen nukkui.

Kun hän aamulla yritti nousta ylös, kosketti hän sängyn laitaan kipeän sääreensä, eikä mitään muuta jäsentään. Sitte hän aikoi panna takin ylleen, mutta sen hihasta oli vuori rikki, ja hän työnsikin kätensä vuorin ja päällisen väliin, vaikka sen olisi — Huttusen mielestä — ollut aivan yhtä helppo mennä tavallista tietä.

Kaulusta kiini pannessa katosi hänen näpistään yht'äkkiä teräksinen rintanappi, eikä hän voinut ymmärtää, mihin se joutui. Ennen minun tuloani oli hän jo kääntänyt nurin pöydät ja kaapit ja piirongit, penkonut sängyt ja piessyt kaikki 8 poikaansa. Mutta ei sitä löytynyt sittekään.

Minun tullessani hän oli paraiksi ehtinyt ajaa vaimonsa uunille, nähtävästi kesken kahvinkeiton, koska Huttuskalla oli kahvipannu muassaan. Esa seisoi halko kädessä lattialla, estääkseen vaimoan tulemasta alas uunilta. Huttuska taas uhkasi kaataa Esan silmille kiehuvaa kahvia, jos tämä yrittäisi nousta uunille häntä ahdistamaan.

"Päivää taloon! Mitä temppuja sinä nyt opetat joukollesi, Esa?"

"Päivää, päivää! — Tulehan sieltä alas, akka!" Esa heitti halkonsa nurkkaan. "Tämä maailma on kuin noiduttu minua vastaan tänä päivänä. Hyvä oli, kun tulit, että saan sinulle oikein selvittää ihmiselämän kieroja kohtia; sinähän aina otat ja käsket muidenkin ottaa elämää iloiselta puolelta."

"Mikä sinulla nyt on hätänä?"

"Minulta putosi nappi ja sitä olen hakenut tämän aamua..."

"Olisit malttanut olla hakematta, niin se kyllä olisi itsestään ilmaantunut."

"Mitä vielä! Kuulehan toinenkin seikka... Miksikä minun tänä aamuna noustessani piti kolauttaa sängyn laitaan juuri kipeä sääreni?"

"Et olisi noussut ylös!"

Sitte alkoi Esa Huttunen oikein pahasti ontua, ihmetellen, miksi saapas juuri tänään rupesi hänen jalkaansa vaivaamaan.

"Katsopas, Kaapro, tuota saapasta! Siinä on vähintään sata puunaulaa, mutta kun suutari on jättänyt yhden ainoan niistä liian pitkäksi, niin se nyt paraiksi osasi asettua vaivaamaan minun jalkaani."

"Riisupas saapas jalastasi ja tunnustele sitä pitkää naulaa!"

Esa teki niin, pisti kätensä saappaaseen ja alkoi kopeloida.

Sitte näytti häntä vähä niinkuin hävettävän.

"Eläpäs nyt mitään! Täällähän se nappi onkin!"

"Mitä sinä sitte tyhjää aina hätäilet ja tuskittelet? — Enkö minä ole monasti sanonut, että *tämä maailma kuitenkin on paras, mitä nykyään on olemassa!*"

KAKSI KOVAA "PROTESTIA".

Runoilija Leimun ja minun.

V. 1888 ilmestyi eräs harvinainen kirja, nimeltä: "*Kevät-Unelmia*.
Koelmoi *Leimu*."

"Esipuheeksi" sanoo tekijä "tietävänsä varsin hyvin, ettei nykyaika ole lyyrilliselle runoudelle suotuisa. Tämä runous on aina suuremmassa tai vähemmässä määrässä unelmia. Vaan meidän aikamme on käytännöllisyyden aika, se ei huoli unelmista eikä turhista tunteen ilmauksista. Jos lyyrillinen runoilija tahtois tässä suhteessa muutosta aikaansaada, pitäisi hänellä olla aivan tavatonta runokykyä, jota ei minulla ole." Niin sanoo Leimu. "Ja kuitenkin ovat juuri nykyiset olot syynä tämän runovihkosen painattamiseen. Se on, parhaiten sanottuna, minun protestini sitä aikaa vastaan, joka ei uskalla toivoa, ei rakastaa, ei innostua."

Leimun protesti maksaa 1 m. 25 p. —

Oikeastaan on turhaa nyt enää kirjoittaa ainoatakaan riviä suomenkielellä, sillä nykyään voimme me suomalaiset 1 markalla 25 pennillä oppia toivomaan ja rakastamaan ja innostumaan. Ja mitäpä meillä muuta on tarvis? Suomalainen kirjallisuus hamasta Agrikolan ajasta tähän päivään asti ei ole nähnyt toista semmoista protestia. Nyt tämä katala aikakausi kerrankin saa, mitä se on ollut saapa, tämä toivoton, lemmetön ja innoton aikakausi.

Melkein sopimattoman liialliseksi kainoudeksi täytyy sanoa sitä tekijän arvelua, ettei hänellä muka olisi "aivan tavatonta runokykyä..." Hänellä on! On kerrankin Suomeen syntynyt mies, jolla on ihan tavaton runokyky.

Tavalliset runoilijat kykenevät laulamaan ainoastaan kolmesta asiasta: rakkaudesta, isänmaasta ja omasta itsestään. Mutta Leimu laulaa kaikista näistä ja sitäpaitsi vielä "koelmoi" viisi eri protestia *sinivuokoille* ja yhden *kielolle*, sommelmoi kokonaista 13 "*ajatelmaa*" ja käännelmöi 10 Heinen "*lauleloa*" sekä 7 muuta vieraskielistä. Eikö hän siis ole tavaton?

Mahdoton on minun heikon, köyhän, kurjan syntisen luoda mitään kokonaiskuvaa tekijän valtaavasta nerosta. Henkeni on ryömyillään tuon voimakkaan protestin edessä. Ja töintuskin saatan polvillani kirjoittaa nämä muutamat rivit.

Leimu on sotainen, taistelua vailla, ja aina näyttää hänellä olevan puukko hihassa:

"— ja käten' jos onkin voimaton,
tok' ainian valmis taistohon —."

"Aina valmis, kuin lukkari sotaan." Eikä hän pelkää mitään, ei kuolematakaan:

"— ket' elo tenhois kurja tää,
kuin Tuonen tytär hymyää."

Onneksi on hänellä semmoinen ruumiinrakennus, ettei hänen tarvitse pelätä vangiksi joutumistakaan:

"— ja jos mä kahleihin lyötänehen, niin vapaasti sykkivi sydämmen' ja vapaa on aattehen'."

Tavallisten ihmisten sydän luultavasti halvautuu heti, kun he joutuvat kiinni. Mutta vapaa-aatteisten miesten sydän ei kahleissakaan pysähdy sykkimästä, niiden aate on vapaa ja — jos saavat vähänkään viilan tynkää — on pian koko mieskin vapaana.

Toinen näiden runojen johtava aate on se, että runoilija Leimun käsissä kaikki "*verso*", mikä suinkin versoa voi.

"Mut silloin sinut näin — ja päivä paistoi taas, nous puuhut vihertäin ja kukka *verso*
maass'."

"— ja metsolankin tielläi kukkainen *versoaa*."

Kukat siis versovat. Mutta ei ainoastaan kukat, vaan myös neitokset:

"Kaino kielo lehtosen,[1] valko kukka hieno, missä kasvat *verso*en, väilyy tuokse vieno.

Ylhäällä myrskyt vaan
tietämättäs ärjyy,

sinä *versot*, nuovut vaan,
vartes hieno värjyy.

Niinkuin kielo valkoinen,
neito, *versoit* mailla,
eloa joit lähtehen
rannoill' varjokkailla."

[1] Tuntien koko vähäpätöisyyteni, uskallan alamaisimmasti huomauttaa, että tässä kukaties on painovirhe. Sen ei ehkä pitäisi olla lehtosen kielo, vaan lehmosen, sillä "Lehmän kieleksi" kansa yleisimmin sanoo tätä kukkasta.

Ah, kuinka ihanaa, kuinka hienoa, kuinka ihanteellista!

Mitä runojen ulkomuotoon ja sointuun tulee, osoittavat edellä olevat otteet, ettei, suurempaa täydellisyyttä enää voi keltään kuolevaiselta vaatia. Joskus runotar tämän leimuavan, "riehäkkään" neron kynsissä vinkuu: "oi", "voi!" ja ähkää: "ah" ja "ooh!" Se ei muuta kuin kuvastaa hengen kiihkeyttä.

Vanhoja runouden kulta-aikoja muistuttaa sanasovitus semmoinen, kuin

"— mailla Pohjan kaukaisilla, joit' iki- vaivuttaapi jää."

Sama runohenki elää vielä siellä täällä kansan keskuudessa. Niinpä kerrankin saunamuija kysyi minulta: "*Kaarko-herra* tahtoo *paatia*, vai lauteilleko herra männöö?"

Nero tarttuu, sanotaan. Minuunkin on Leimun runohenkeä tarttunut pieni osa, tosin niin äärettömän pieni, että ujostuttaa. Eikä minulla vielä suinkaan voi sanoa olevan "*aivan* tavatonta runokykä." Mutta minäkin innostuin heittämään hansikkaani tätä materialistista aikakautta vastaan. Välttääkseni kirjallista lapsenmurhaa, täytyy minun julaista runokokeeni, vaikka sitä voidaankin moittia itsenäisyyden puutteesta, se kun on syntynyt minun ollessani Leimun "Kevät-Unelmain" vaikutuksen alaisena. Se on tämmöinen:

Kaapro Jääskeläisen *Protesti*

sitä aikaa vastaan, joka ei uskalla toivoa, ei rakastaa, ei innostua.

Oi, kielo viono
nuokkuu, hymyy;
hui, liero hieno
maassa lymyy.
Versoo kielo kukaties...
Vaikka usein kalamies
lieroja turpeesta suinailee,
ah, liero värjyen uinailee,
nahkasiima, rusohuul'...
Hynttäntyy ja purjetuul'.

KUN KAIKKI REHELLISET IHMISET KUOLEVAT POIS.

Eräässä hauskassa iltamassa viime sunnuntaina tunkeutui puheilleni muuan mieshenkilö, jonka nimeä en saanut tietää, koska hän ei katsonut tarpeelliseksi esitellä itseään. Näöstään päättäen — sen mukaan kuin tunnen itäsuomalaisia kasvonmuotoja — oli kysymyksessä oleva mies Mönkkösiä, ja saappaista päättäen venemies. Minut hän näkyi tuntevan, koska heti kysyi:

"Otettaisiinko lehteen pientä ilmoitusta?"

"Kyllä! Mistä asiasta se olisi?"

"Se on vähän erikoisempaa. Ei se ole oikein ilmoitus, vaan jos toimitus muuten ottaisi siitä kirjottaakseen."

"Mitä asiaa se koskee?"

"Se on semmoista juttua, että minä en oikein luota näihin nykyisiin lehtiin —"

"So, so! Jos teillä on mitä meidän lehteä vastaan, niin kirjoittakaa siitä paikkakunnan toiseen lehteen. Koetetaan häneen sitte vastata. Mutta tässä minua ei nyt haluta ruveta riitelemään."

Olin aikeessa kääntyä pois, mutta mies ei hellittänyt.

"Ei tuota nyt pidä olla noin arka nahkastaan", tuumaili hän. "En minä tarkoittanut erittäin teidän lehteä, vaan kaikkia muita sanomalehtiä myös. Katsokaahan nyt, ja kuunnelkaa rauhassa! — Jos te otatte käsille minkä miehen tahansa, hyvän taikka huonon, niin ei siihen jää paljon ehyttä paikkaa. Mustaatte sen niin mustaksi kuin vähänkään osaatte —"

"Niin, no, ei sitä sentään ketään ole moitittu ilman syyttä."

"En minä sitä sanokaan. Mutta mustaksi te vaan panette miehen, kun sattuu sille kohdalle. Ettekä te monta miestä kiitä; pian ne ovat luetut, joista olette sanonut hyvän sanan. Elävistä miehistä nimittäin. — Näyttää siltä kuin ei olisi näillä seuduin monta kunnan miestä, tuskin kymmentä, koko läänissä, yksin lukein. Mutta kun kuolee joku, niin sitte teiltä kyllä lähtee koreat puheet. Kehua leikataan kuin urakalla: utteran ja rehellisen työmiehen on isänmaa taas menettänyt — rehellisenä ja kunnan miehenä oli hän saavuttanut paikkakuntansa luottamuksen j.n.e. Jos milloin kuolleesta miehestä puhutaan, niin aina se oli rehellinen, suora, vilpittömä ja jos kuinka hyvä. Mutta sen eläissä ette olisi siitä sanonut yhtään hyvää sanaa."

"Nähkääs, ei ole hyvä mennä sanomaan. Kuka tietää, minä päivänä se katoaa ja ottaa jonkun kassan mukaansa, tai kuinka monta väärennettyä vekseliä sillä on paraillaan pankissa."

"Jaa, jaa. Kyllähän Teillä on oikein, kun sitä niin puolin ajattelee. Mutta minä olen sitä ajatellut vähä toiselta kannalta. — Jos minä en muusta mistään tuntisi ihmisiä kuin sanomalehdistä, niin luulisin, että kaikki rehelliset ihmiset vähitellen kuolevat pois, ja jällelle jää vaan hylkyväkeä. Joka kerran kun lehdistä näen jonkun kuolleen, olen ajatellut että *vieläpäähän löytyi yksi rehellinen*. Mikä tästä maailmasta lopuksi tulee, jos se sitä menoaan menee?"

"Eihän sanomalehti voi sitä auttaa. Jos maailma on ajottu sillä tavalla hukutettavaksi kurjuuteensa, että aina vaan paraimmat kuolevat ja huonot jäävät tänne, niin ei sille ihmisvoimat voi mitään."

"Mutta", jatkoi mies. "Papitkin pitävät tässä asiassa teidän puolta, joshan ei missään muussa. Joka pyhä ne pauhaavat seurakuntansa pahuutta. Ei ole melkein yhtään oikeata kristittyä. Mutta annas olla, kun kuolevat, niin ihan järestään ne ovat autuaita. Jokaisella haudalla ne toivottavat, että me muutkin tämän kanssa nousisimme ijankaikkiseen elämään... Mikä niistä kuoltuaan tekee niin täydellisiä?"

"Sitä minä en tiedä."

"Eiköhän asia kuitenkin ole niin, että yhtä rintaa niitä kuolee oikeita ihmisiä ja heittiöitä, vaikka kaikkia kuoltuaan kiitetään, jos ei muuten, niin tavan vuoksi?"

"Saattaa olla niin. Kun kerran pääsevät niistä erilleen, niin iloissaan niitä kehuvat."

"Alun pitäin minä arvelin pyytää Teitä lehdessä esittämään parannuslaitoksen perustamista rehellisille ihmisille, etteivät ne kuolisi ihan sukupuuttoon... Ja samalla olisi huomautettava henkivakuutusyhtiöille, etteivät ottaisi vakuutukseen ketään utteraksi ja rehelliseksi tunnettua kunnan miestä, sillä niitä kuolee niin paljo. Sentähden jääpi yhtiöiltä niin vähä voittorahoja jaettavaksi vakuutetuille. Panetteko sillä lailla lehteen?"

"Voipihan tuota panna!"

Sitte me läksimme eri haaroille, ja minä puolestani välttelin koko illan sitä seutua, missä tuo mies istui. Sillä semmoisessa kevytluontoisessa tilaisuudessa kuin tämä iltama oli, on minusta rasittavaa kuulla järkeviä ajatuksia lausuttavan.

VIINAJUTTU.

Viime lokakuun alkupäivinä palasi pari Nilsiästä miestä "Kaino"-nimisessä höyryvenheessä Kuopiosta Muuruvedelle. "Kaino" oli matkustajia täynnä, mutta kukaan muu ei ollut niin humalassa kuin nämä kaksi miestä.

Paitsi sitä, että heillä oli viinaa ruumiissaan, oli toisella vielä eväänä täysinäinen viinapullo. Selvyiden

vuoksi sanon Sarkkaseksi sitä, jolla pullo oli, ja toista sanon Markkaseksi.

Jos kaikki ihmiset suostuisivat tavaran tasajakoon, olisi tarpeetonta mainita, kumpasenko oma tämä viinapullo oikeastaan oli. Mutta niin ei aina ole laita. Markkanen olisi kyllä tällä kertaa hyväksynyt omaisuuden yhteiseksi tekemisen aatteen, vaan Sarkkanen ei ollut siihen kovinkaan taipuvainen. Alussa he tosin olivat kiitettävästi yksimieliset, halailivat ja kehuivat toisiaan suloisimmassa sovinnossa. Ja ottivat pari ryyppyä puheen lomassa.

Mutta sitte kuiskasi itsekkäisyyden ja omanvoitonpyynnön paha henki Sarkkasen korvaan, että hänen olisi parempi pitää koko pullo yksinään kuin antaa siitä Markkaselle. Sillä tavalla siitä siistin pitäin jäisi vielä kotiinkin viedä hänen laskujensa mukaan noin puolen humalan arvo. Eikä hän voinut muistaa koskaan saaneensa Markkaselta yhtään ryyppyä, vaikka oli hänelle antanut monta. Onko se sitä, että "hullun eväät ensin syödään;" narrinaanko Markkanen häntä pitää?

Tämä ajatus herasi Sarkkasessa jo ennenkuin tultiin Karhon salmeen. Mutta päätökseksi se kypsyi vasta Jännevirrälle tullessa. Kuitenkin oli Sarkkanen vielä yhtä humalaisen ja tyhmän näköinen ja yhtä ystävällinen Markkaselle kuin ennenkin. Se vaan oli, ettei hänellä enää näyttänyt olevan kiirettä ryyppyn ottoon. Sentähden Markkanen viimein huomautti:

"Eiköhän oteta ryyppyä Jännevirran muistoksi?"

"Jospa tuon ottaisi."

Sarkkanen otti ryyppyn. Mutta vaikka Markkasen huomautus oli tehty selvästi ymmärrettävässä tarkoituksessa, pani hän kuitenkin pullonsa pois eikä antanutkaan sitä Markkasen käytettäväksi.

"Kuule, etkö sinä muista minulle antaakaan?" kysyi Markkanen.

"En minä rupea sinua koko päivää ilmaiseksi juottamaan."

Tämän sanoi Sarkkanen vakavasti ja jokseenkin sujuvasti, sillä hän oli sen jo edeltäpäin miettinyt valmiiksi. Markkaselle se oli aivan odottamatonta; sentähden hän ensin hämmästyti niin, ettei saanut sanaa suustaan. Sitte kun hän olisi saanut useampiakin sanoja suustaan, katsoi hän parhaaksi pitää ne siellä. Hän oli saanut ilkeän ajatuksen päähänsä, hänkin. Hän tahtoi kostaa.

Selvänä ollessa on nilsiääläisen ajatusjuoksu sangen hidas, mutta hieno humala on heidän aivoillensa kuin rasva rattaille.

Markkasen mieleen välähti hyvin pian erittäin kavala tuuma. Hän kaivoi taskustaan 25-pennisen, ojensi sen Sarkkaselle ja sanoi loukatun ystävän äänellä:

"Tuossa on! Annathan nyt ryyppyn?"

Sarkkanen oli mielestään jo tarpeeksi nöyryyttänyt toveriaan ja antoi hänelle ryyppyn. Mutta piti rahan. Markkanen kun sai pullon huulilleen, otti siitä rahansa edestä kelpo siemauksen.

Senjälkeen ystävykset taas jonkun aikaa juttelivat kaikessa sovinnossa ja ylistivät viinan hyviä ominaisuuksia. Mutta Markkasen suuta alkoi uudestaan kuivaa, ja silloin hän muisti keskenjääneen kostonaikeensa. Hän nousi ja hoiperteli laivan toiselle puolelle, jossa heitä vastapäätä istui muuan kihlakunnan lautamies.

"Kuulepas, lautamies! Minä olen se Mäntyniemen Markkanen ja käsken sinun haastamaan tämän Sänkiniemen Sarkkasen ensi kärkeen luvattomasta viinanmyynnistä. Vieraiksimiehiksi nämä kaksi meidän kylän miestä."

"Onko sulla haasteraha?"

Markkanen alkoi kaivella taskujaan, joista tuskin olisi löytynyt niin paljoa. Ei hän ainakaan ennättänyt löytää rahoja, ennenkuin Sarkkanen äärettömästi hämmästyneenä kysyi:

"Mi — mi — milloinka minä olen viinaa myynyt? Ja kellenkä, häh?
Vastatko puheesi mies?"

"Minullekin möit ihan äsken 25 pennin edestä. Kyllä nämä miehet tässä näkivät. Vai ettekö nähneet?"

"Nähtiin, kyllä nähtiin raha liikkuvan."

Sarkkanen oli kuin ukkosen iskemä. Tuo ei ollut hänelle ollenkaan juotunut mieleen. Hän tunsi olevansa voitettu ja Markkasen vallassa.

"Kuule, heitä pois, Markkanen!" pyysi hän. "Ystäviähän tuota on oltu tännekin asti."

"En minä heitä."

"Saat rahasi takaisin, kuule!"

"En tarvitse."

"Saat ryypyn vielä!"

"En huoli."

"No, mutta kuulehan nyt —"

"Kymmenen markkaa kun maksat, niin minä saatan heittää."

"Tuumataanhan."

Siinä sitä sitte tuumattiin, seisaallaan huojuen milloin keskellä laivaa, milloin laivan parrasta vasten. Aallot huojuuttivat laivaa ja laiva huojuutti matkustajia, mutta ei se ketään niin pahasti huojuuttanut kuin näitä kahta miestä, joilla lisäksi vielä oli oma huojuuttajansa.

Vähitellen aleni Markkasen vaatimus viiteen markkaan. Mutta Sarkkanen jatkoi väsymättä tinkimistään. Lopuksi suostui Markkanen siihen, että sai rahansa takaisin ja Sarkkasen viinapullon. Haikealla mielellä katseli Sarkkanen kirkasta pulloaan, joka nyt keikkui Markkasen huulilla. Entinen omistaja ei saanut sille antaa edes lähtömuiskuakaan, sillä Markkanen ei siihen suostunut. Yksin vaan ryypiskeli ja riemuitsi kostostaan.

Markkanen oli tosin sovinnonteollaan sitonut itsensä, ettei hän enää voi syyttää Sarkkasta tuosta 25 pennin viinakaupasta. Mutta jos minä Markkasta oikein tunnen, vetää hän ensi tilaisuudessa Sarkkasta siitä, että tämä maksoi sovintonsa *viinalla*. Ellei hän sitä jo ole tehnyt, tekee hän sen ensi käräjissä. Ja siitä tulee tuomarille sotkuinen asia ratkaista.

Sellaisia poikia ne ovat ne nilsiäläiset.

PIKKUKAUPUNKI-KUVAUKSIA.

1. Kuopion satama ennen aikaa.

En ole koskaan moittinut sitä, mikä on hyvä. enkä pilkannut kaunista. Sentähden aina ja kaikissa tilaisuuksissa olen ylistänyt sitä hyvää ja kaunista kaupunkia, jonka nimi on Kuopio ja jonka sataman suulla on Vasikkasaari saunoineen ja myllyineen.

Mutta kaikki eivät ajattele minun tavallani. Erään Saimaan vesistöä kulkevan höyrylaivan kapteeni esimerkiksi oli niin sydämetön, että tässä äskettäin otti ankarasti arvostellakseen Kuopion satamaoloja — minun kuulteni. Enkä voi kieltää hänen puhuneen jokseenkin sujuvasti, vaikka ei niin sileästi kuin julkisuutta varten puhuessa on tavallista. Vaan ehkäpä hän ei aikonutkaan puhettaan julkisuuteen.

"Kahdeksan kertaa minä olen purjehtinut tämän maapallon ympäri, mutta sen minä sanon, etten ole missään nähnyt semmoisia satamaoloja kuin Kuopiossa ja Savonlinnassa", se oli hänen loppulausuntonsa.

Mitä hän Savonlinnasta lausui, se ei kaikki kuulu tähän, eikä kuuluisi ollenkaan, ellei osa samalla olisi tähdännyt Kuopiotakin. Satamalyhty oli semmoinen, että "kun meni hyvin lähelle ja tulitikun valossa sitä katsoi, näki että on siinä tuli." — Virrassa olevaa lyhtyä ei hänen tullessaan kerran ollut sytytetty; hän hiljensi vauhtia ja vihellytti. Mutta ei se syttynyt sittenkään. Kun laiva viimein oli joutunut lyhdyn kohdalle, kuului kiihkeää kahmitusta. Mies siellä häämötti lyhtytynnyrin selässä, ja käsi kävi kiivaasti. Ilmaistakseen olemassaoloaan, äänti mies ikäänkuin itseksensä: "Hittoko ne lie nuo tikut kastellut, kun ei syty!" Ja syttymättä se jäi.

Kun hän ensi kertaa tuli Kuopioon, oli ilta pimeä. Satama oli täpösen täynnä höyrylaivoja, lotjia ja halkoveneitä. Ei ollut laivan pituutta tyhjänä. Hän huudatti huudattamistaan ja pysähtyi viimein erään halkoveneen taakse. Rannassa näytti olevan joku satamavirkkamies.

"Laittakaa tilaa!" huusi kapteeni. "Minulla on laiva täynnä matkustavaisia."

Rannalla päivitteli virkamies, että, "sanoinhan minä niille jo päivällä, että pitäisi siirtyä, vaan eihän nuo näy siirtyneen."

"Sitte minun täytyy ruveta yöksi selälle ankkuriin ja pitää matkustajat täällä yötä."

"Ei toki selälle ... tuumataanhan ... tuota..."

"Käskekää halkoveneen siirtyä!"

Virkamies astui halkoveneeseen ja alkoi koputtaa kajuutan ovelle. Ei kuulu mitään.

"Taitavat jo maata..." arveli virkamies.

"Ajakaa ylös!"

Viimeinkin alkoi kajuutasta kuulua äreitä vastauksia:

"Kuka sitä yöllä ... kengätkin on jo kuivamassa ... ei me siirrytä."

"Eivät kuulu siirtyvän", huusi virkamies.

"No, minun täytyy sitte kääntää selälle."

"Vuottakaahan — jos täältä hyvinkin löytyisi lankonkia. Eikö teillä ole?"

"Ei minulla ole niin pitkää, että ylettäisi selältä asti rantaan."

"Selältäkö? — Eihän sitä selältä — kunhan ylettäisi tästä halkoveneen takaa."

"Ei ole minulla niinkään pitkää."

Virkamies viiپی jonkun aikaa pimeässä. Kuului rusketta, ja sieltä tuli kuin tulikin "lankonki", joka yletti halkoveneen yli. Sitä myöten pääsivät matkustajat maalle. Mutta sieti siinä olla "kieli keskellä suuta", ettei pimeässä pudonnut halkoveneen pohjalle.

Vielä sanoi kapteeni kiittävänsä onneaan, ettei hänelle käynyt pahemmin. Moni ensikertalainen kuului särkeneen laivansa potkurin keskellä kaupungin komeata satamaa. Paraalla paikalla satamakaaroksen pohjassa on näet vanhan pumppulaitoksen hirret pystyssä. Kun tämä seutu muutenkin on kovin matala, on se tavallisesti tyhjänä, ja äkkinäinen ajaa hurauttaa siihen kuin hyväänkin suojapaikkaan. Mutta oman puolen miehet tietävät välttää sitä.

Koetin puolestani kapteenille selittää, mistä arvosta tällöinen satamajärjestys on strategisessa suhteessa: kuinka vaikea vihollisen laivaston on laskea Kuopion laituriin, kuinka vietteleväiset ja tuhoa tuottavat ovat nuo esi-isiltä jääneet pumpun pohjahirret j.n.e. Mutta hän ei näyttänyt tyytyvän näihin selityksiin. Sillä mitäpä Saimaan rauhallisilla vesillä kulkevan matkustajalaivan kapteeni ymmärtäisi sotatieteestä?

2. Kuopion kadut.

Ne eivät ainoastaan ole suorat ja säännölliset, vaan myös sovitetut ihmisten erilaisen paksuuden mukaan: valtakadut raatimiehiä ja lähiseudun rovasteja varten, sekä rännikadut uuden elinkeinolain alaisille käsityöläisille.

Eräänä tautisena keväänä, kun kirjailijoista oli suuri puute, nostettiin minut vähäksi aikaa muutaman kuopiolaisen sanomalehden toimittajaksi. Silloin lumen lähdettyä päätin kerran — yleisöä palvelukseni — koetella, joko voisi liikkua kaupungilla ilman kalossia. Mikäpä siinä oli; voihan sitä, ja täytyi voida, kun ei ottanut kalossia mukaansa. Olihan siinä hyppimistä, jos ei tahtonut oikein pahaan rapakkoon astua, jo senkintähden että luonto on pitänyt kohtuutta lahjoittaissaan sääriä minun ruumiilliselle olemukselleni.

Sentähden oli oikein iloista nähdä Pekka Pehkosen levittävän hienoa keltaista hiekkaa katuosalleen. Siinä oli pehmeä ja verraten kuiva kävellä. Kaikki kolot olivat tasoitetut ja sitte oli yltäänsä pantu paksu hiekkakerros. Pekka katseli teostaan ylen tyytyväisenä ja olisi luultavasti hymyillyt, jos hänen paksut poskensa olisivat siihen taipuneet.

"Työpä tätä nyt saitta uuvistoo, toimittaja. Jokohan tuo nyt kelepoo?"

"Mikäs sitte, jos ei tämä! Niin paljon kun panette joka vuosi korotusta, niin on katu kohta räystään

tasalla."

Ikkunain tasalla se jo oli.

"Kuulkeepas!" sanoi Pekka ja alkoi puhua hiljemmin. "Eiköhän ne nuo poliisit to'enkaan ou' vähän erreyksissä?"

"Kuinka niin?"

"Ettäkö joutas' sissään, niin minä selevitän."

Jousihan toki sanomalehden toimittaja, kun oli tarjona semmoinen makupala, että poliisit ovat erehtyneet. Siitähän syntyy kumma kirjoitus lehteen.

Pekka ajoi hevosen pihaan ja sitte mentiin huoneeseen. Pekka aukasi kaappinsa ja otti siitä esiin tyhjiä rohtoputelia, kirjan kansia ja lopuksi aika nivakan papereita; siinä oli talonkirjoja, vanhoja sanomalehtiä, palotoimen luetteloita, viisuja ja jos mitä. Vihdoin löysi hän sen, mitä haki. Se oli Kuopion kaupungin poliisijärjestys, "vahvistettu läänin kuvernööriltä" elokuun 18 p:nä 1876. Sitä hän selaili ja sitte osoitti 20 §:ää. Siinä oli luettavana:

"Talonmistaja tahi hoitaja pitääköön osansa kadusta, katuränneistä ja käytävästä puhtaana."

"Niin, mitäpä siinä on?"

"Sitäpä sitä viimeistä sannoo. Mitenkäs siinä lukkoo? *Pee-uu, pu, hoo ... puhassa*, eikös se sitä meinoo?"

"Niin, että puhtaana on pidettävä katu ja..."

"Sitäpä minä justiin!"

Sitte hän kertoi, mitenkä hän oli ollut herrasväellä ennen renkinä, "ennenkuin yhtyi tähän Liisaan", jolla hänen nykyinen talonsa oli alkujaan ollut. Siitä kertomuksesta ei kuulu asiaan muu kuin se osa, jossa hän kuvaili, kuinka herra ja rouva häntä aina varoittivat pitämään puhtaana eteistä ja salia ja kaikkia huoneita.

"Ja veätinkös minä silloin hiekkakuormia huoneihin!"

"No, se on eri asia!"

Mutta Pekka intti vastaan lujasti, että se ei ole eri asiaa — "puhas kuin puhas!" — ja vakuutti, ettei katu mitenkään voi olla puhdas eikä koskaan tulla puhtaaksi, jos siihen aina vaan lisätään hiekkaa.

Sitte hän oikein toimessaan rupesi tätä asiaa perustamaan kysymysten ja vastausten kautta. Mistä se on tuo kura tullut? Sehän on alkujaan ollut yhtä puhdasta hiekkaa kuin tämäkin viimeksi tuotu, mutta sitte ajan oloon jauhautunut hienoksi. Sama hiekka se sitte kesällä pöläjää ihmisten silmiin ja korviin ja suuhun.

"Joka kuorma se on tältä'i ka'ulta syksyyn männessä immeisten sisalmuksissa. Ilemankos niitä ryvittää!"

Sitte hän pahasti nauraen osoitti toista kohtaa samassa pykälässä. Se oli näin kuuluva:

"Käytävälle tahi yleisen toripaikan kivitykseen sekä kadulle taikka katuränniin kasvava nurmi on kitkettävä ja vietävä pois."

Tämä määräys viehätti tavattomasti Pekan pahansuopaa sydäntä. Nurmihan olisi erinomaisen hyvä estämään pöläjämistä; mutta se oli sakon uhalla kitkettävä pois. — Pekka nauroi niin ilkeästi, että minua jo melkein alkoi pistää vihaksi.

"Missä kohti ne poliisit sitte ovat erehtyneet?"

Hänen käsityksensä mukaan oli erehdys siinä, että poliisit vedättävät hiekkaa, vaikka pykälä käskee pitää kadut *puhtaana*. Jos *hän* olisi poliisina, niin käskisi yhden kymmenen vuotta tasoittaa katuja sillä tavalla, että niistä aina liika otettaisiin pois. Sileä se tulisi silläkin tavalla.

Ja jos hänen turmeluksensa hiukankaan antaisi valtaa paremmille tunteille, niin säälisi hän sentään ihmisiä senverran, ettei vaatisi nyhtämään nurmea pois katuvieriltä. Mutta jos hän oikein hyvä olisi, niin kastelisi hän sitä vielä.

3. Kuopion runollisuus.

Samana sanomalehtimies-keväänä, josta edellä puhuin, istui eräs tuttavani, kuopiolainen nuori herrasmies, partaansa ajelemassa. Peilin oli hän nostanut akkunan edessä olevalle pöydälle ja itse asettanut tuolille sen eteen. Varomattomuudesta, johon luullakseni hänen nuoruutensa oli synnä, oli hän jättänyt akkunansa verhoamatta niin tarkasti kuin olisi pitänyt. Uutimien väliin oli jäänyt rakoa.

Siitä raosta näki hänet muuan kadulla kulkeva eukko, tavallinen vaimoihminen, — ei ollenkaan niitä kuuluja "Kuopion naisia." Häneen teki syvän vaikutuksen tuon nuoren herran vaaranalainen asema: paljastettu kaula ja sitä kohden ojennettu välkkyvä partaveitsi, terävä kuin käärmeen kieli. Mahdoton sitä oli saada pois mielestään. Ja vielä mahdottomampi jättää sitä kertomatta tuttavilleen.

Mutta kuta useammin hän tätä juttua kertoi, sitä enemmän se poikkesi alkuperäisestä yksinkertaisuudestaan. Eukko alkoi vähitellen itsekin luulla oikein todenteolla nähneensä verta vuotavan pitkin kaulaa. Ja lopuksi hän muisteli, että partaveitsen terä oli ihan päätä myöten kaulassa. Hirmuista! Että hänen vanhoilla päivillään piti nähdä semmoista kauheutta... Nuori, kaunis herrasmies, ja sormetkin niin puhtaan valkoiset, tuossa kun pitelivät partaveitsen mustaa päätä. Mikä piti juohtua miehen mieleen? Eikö ollut hyvä elää?

"Mikä piti juohtua mieleen?" kyseltiin muuallakin, missä tätä juttua kerrottiin. Velatko painoivat, vai oliko hänellä muita pahoja asioita? Vai olisiko joku nuori ylpeäpovinen impi saanut hänet valtaansa ja sitte armottomasti hyljännyt? Monta vaiherikasta kertomusta syntyi itsekuhunkin suuntaan, ja liikuttavia ne olivat kaikki.

Mutta silloin oli itse pääasia jo saanut ihan toisen muodon. Partaveitseen oli väsyttävä ja vereen ja valkoisiin sormiin. Nyt kerrottiin, että hänet oli nähty hyvin oudon näköisenä ja vähissä vaatteissa kävelevän jäälautoilla, juuri kun jäät olivat lähtemäisillään. Kaikeksi onnettomuudeksi oli kaukana selällä sattunut kaatumaan eräs talvitien viitta, ja sen kaatumisen olivat nähneet jotkut jäiden lähdön odottajat rannalta. Se tosiasia edisti kertomusta siinä määrässä, että nyt ei enää ollut yksi, vaan kolme kaupungin etevintä ja toivorikkainta nuorta herraa hukkumassa ihan keskellä päivää ja koko tuon sydämättömän kaupungin silmäin edessä.

"Sydämetön" ei Kuopio kuitenkaan ollut. Sanan saatuaan oli puoli kaupunkia jalkeilla vähemmässä kuin viidessä minutissa. Kaikki kiiruhtivat rantaan. Ne jotka eivät ehtineet kuulla sinne lähdön oikeaa syytä, luulivat ensimmäisen höyrylaivan olevan tulossa. Uskalsivatpa sanoa senkin, mikä höyrylaiva jo oli tullut. Toiset taas varoivat, että joku keisarillinen alus olisi saapumaisillaan Kuopioon, sillä semmoisia arveluita oli kuulunut kaupungin korkeammista piireistä.

Rantaan tultua haihtuivat laivahaaveet, kun nähtiin jäätä vielä kaikkialla. Siellä ei kukaan enää myöntänyt koskaan ajatelleensa, että laivat näin aikaseen tulisivat. Keisarin odottajatkin olivat hävinneet ihan kuulumattomiin; ainoastaan joku myöhästynyt vielä puhui siitä uudesta jäänsärkijästä, joka leikkaa jäätä kuin juustoa vaan. Eikä keisarin edessä tällaiset jäät paljoa paina, jos hän vaan on nähnyt hyväksi tulla Suomen sisämaan pääkaupunkiin.

Rohkeita miehiä läksi veneiden varassa tiedustusretkelle. Naiset heitä surkuttelivat ja itkivät, että "nyt ne taas vilustuttavat itsensä." Heidän hukkumistaan ei tarvinnut pelätä, kun heillä oli veneet mukana. Kauas he etenivät, melkein selän toiselle rannalle, ja sitte hävisivät illan hämärään ja usmaan. Aikansa siellä harhailtuaan palasi venekunta toisensa perästä, palasi tyhjin toimin. Jo ennenkuin viimeiset veneet olivat tulleet, olivat melkein kaikki katsojat lähteneet takaisin kaupunkiin.

Hyvä juttu näytti luistavan ihan käsistä. Ja synkkä epätoivo varjosti kuopiolaisten rauhallisia kasvoja, kun he verkalleen astuivat majoillensa. Mutta vielä kerran heidän kasvonsa kirkastuivat ja toivon tuli säteili silmistä. Kaupungilta päin lensi kuin siivillä heitä vastaan riemullinen sanoma:

"Se on jo leikkuuhuoneessa!"

Armahtakoon! Säälä sentään niin nuorta ja kaunista miestä! Puijon rinteeltä metsästä hänet oli löydetty hirttäytyneenä petäjän oksaan. Vyöhönsä oli hirttäytynyt, vanhemmille menevä kirje oli ollut käteen puristettuna. Poliisit olivat ruumiin löytäneet.

Moneen päivään ei kaupungin seuraelämässä ollut muuta niin jännittävää keskustelua kuin tämä.

Minä, joka tätä kirjoitan, sain ehkä kaikkein monipuolisimmat ja tarkimmat tiedot, pannakseni ne "lehteen". Ja kun en pitänyt kiirettä, kiroili useampi kuin yksi kuopiolainen sekä minua, saamatonta nahjusta, että kaikkia lehtemme toimittajia ja koko sitä lehteä, "kurjaa matelijaa", joka itsekkäistä syistä jättää kertomatta näin tärkeän asian varoitukseksi kaikelle kansalle.

"Ehkä arvoisa vainaja oli ollut herrain toimittajain hyvä tuttava ja henkiheimolainen", huomauttivat ilkeimmät. "Ne jotka ovat toimituksen suosiossa, ne saavat rauhassa tehdä vaikka mitä, vaikka hirttää itsensä. Mutta jos se olisi ollut toimittajain vihoissa, kyllä sitte osaisivat." — Loppupäätös oli, että joutaisivat itsekin menemään samaa tietä, kun eivät sen paremmin osaa yleisöä palvella.

Kun sitte noin viikkokauden kuluttua elävin silmin näin keskellä Kuopion katua sen nuoren herrasmiehen, joka ennen mainitulla tavalla oli partaansa ajellut ja josta nuo mieli jännittävät huhut olivat liikkeellä, kysyin häneltä, miksikä hän ei pysynyt leikkuuhuoneessa ja kenenkä luvalla hän oli lähtenyt siunaamattomasta haudastaan.

Silloin tulin huomaamaan, ettei hän vielä tiennyt mitään niistä jutuista, jotka viime aikoina olivat pitäneet kaupunkilaisten mieliä vireillä.

Hän selitti jääneensä ajastaan jälelle, kun oli antanut kääntää kesäpalttoonsa, ja siitä syystä vähemmän liikkunut kaupungilla.

4. Kuopion uusin kirkko.

"Baptistien kirkoksi" sanottiin Kuopiossa ennen erästä vanhaa puutaloa satamatorin laidassa. Ristiä siinä ei ollut katolla eikä kynttiläkruunuja riippunut katosta. Ainoana autuuden välikappaleena oli suuri vesisammio, johon portaita myöten noustiin. Mutta "pyhän hengen" sanottiin siellä viihtyvän sangen hyvin ja tekevän tuontuostakin pieniä ihmeitä sekä suuria herätyksiä.

Se talo, jota baptistit käyttivät kirkkonaan, oli ollut Kuopiossa paljoa ennen kuin mainitut lahkolaiset. Kerrotaan talon syntyneen kahteen erään, niin että ensin syntyi toinen pää ja vasta vuosien kuluttua toinen. Sillä välin oli talon omistajan perhe lisääntynyt, ja koska oli syytä toivoa vielä enempää lisääntymistä, rakennettiin jälkimäinen talon puolisko leveämmäksi kuin ensimmäinen. Jos talon alkuperäinen omistaja olisi voinut arvata siitä maailman ikinä tulevan kirkon, olisi hän luultavasti tehnyt toisen pään vielä monta vertaa leveämmäksi, sillä siihen aikaan sai kunniallinen ihminen Kuopion kaupungissa rakentaa kuinka tahtoi. Sai lyödä taloja täyteen vaikka koko tontin. Muutamat vielä työnsivät talonsa jonkun kynnärän kadullekin.

* * * * *

"Kerran siihenkin kirkkoon kelloilla soitetaan", sanoivat kuopiolaiset, kun tässä talossa eräänä pyhäamuna syttyi tulipalo ja palokellot soivat.

Talon nykyinen omistaja oli nikkari ja samalla nuoren baptistiseurakunnan ylimmäinen pappi. Tuli oli päässyt irti hänen mailmallisessa työhuoneessaan, joka oli kapeammassa päässä, juuri kirkon viereisessä huoneessa. Ja kovasydämiset valtiokirkon ystävät siitä melkein iloitsivat, sillä kuka käski tehdä nikkarintyötä kirkon sakaristossa ja jättää lastut lattialle pyhäpäiväksi? Ilkeimmät sanoivat, että siellä pyhänäkin tehtiin työtä, vaikka siinä tietävästi ei ollut perää.

Tässä tulipalossa kapeampi pää meni pilalle. Kastesammionkin sanoivat palaneen. Mutta leveämpi pää säilyi ihmeellisen varjeluksen kautta, vaikka siinä asui kauppias, jolla m.m. oli oikeus myydä väkijuomia. Minkätähden hän ja hänen väkijuomansa pelastuivat, kun kirkko vierestä paloi, on minun vielä tänäkin päivänä mahdoton käsittää ja samalla järkähtämättä uskoa ylenluonnollista kaitselmusta. Jos tämä kaitselmus olisi ollut raittiuden harrastajain puolella, olisi vesisammio säilynyt ja viinatynnyrit palaneet, ja jos se olisi ollut uskovaisten puolella, ei kumpanenkaan olisi palanut — ei ainakaan sammio. Eikö siis kaitselmus olekaan heidän puolellaan? Onko se viinanjuojain ja maailmanlasten puolella, palkinnoksi siitä, etteivät he edes usko mitään semmoista kaitselmusta olevan?

Palon jälkeen ei tässä talossa enää käynyt kirkkoa pitäminen eikä juuri asuminenkaan. Mutta tonttiala oli niin pieni, ettei siihen ollut luvallista rakentaa puutaloa, vaan rakennussäännön mukaan olisi koko vahingoittunut rakennus ollut purettava ja sijaan tehtävä kivikartano, taikka sitte ei mitään.

Mutta Kuopion kaupungin maistraatti oli näinä aikoina ollut sillä päällä, että se rikkoi rakennussääntöä puoleen ja toiseen. Eräät eivät saaneet rakentaa semmoisillekaan paikoille, joihin rakennussääntö olisi myöntänyt; toisille taas annettiin rakennuslupia semmoisiin paikkoihin, joihin rakennussääntö kielsi puutaloa tekemästä. Siitä syystä uskalsi nyt puheena olevan talon omistajakin viedä piirustukset maistraattiin ja pyytää lupaa rakentaakseen palaneen sijalle entistä uhkeamman puutalon. Ja hänellä oli syytä olla vahvassa toivossa, että tämä hänen vilpitön pyyntönsä hyväksyttäisiin. Sillä pitihän maallisen vallan osoittaa kunnioitusta kirkollisille hankkeille.

Mutta maistraatti katsoi siinä jo olevan tarpeeksi paljon lain rikettä, kun se antoi hänelle luvan *korjata* palaneen talonsa siihen kuntoon, missä se oli ollut ennen paloa. Vasten rakennussääntöä tietysti.

Sitä ei meidän rakennushaluinen nikkarimme ollut ensinkään pyytännyt, eikä hän aikonut tyytyä tähän lupaan. Koska maistraatti kerran rikkoi rakennussääntöä, päätti hän puolestaan rikkoa maistraatin päätöstä ja ottaa oikeuden omaan käteensä.

Hän "korjasi" talonsa, mutta korjasi sen niin, että kaikki vanhat hirret jäivät pois, kapeampi pää levisi yhtä leveäksi kuin toinenkin, ja korkeutta kasvoi taloon lähes puoli lisää entisestään. Nikkari luuli näillä muutoksilla parantavansa kaupungin ulkonäköä, eikä mielestään tullut kenenkään naapurin tielle, vaikka nostikin talonsa yleemmäksi maasta.

Mutta maistraatti ei ottanut asiaa samalta kannalta, vaan luuli hänen niskoittelevan lakia ja järjestystä vastaan. Sillä tällä hetkellä ei maistraatti enää ollut leikkisällä tuulella. Sen toimia oli sanomalehdissä arvosteltu, ja sentähden se oli ruvennut hirmuisen tarkaksi. Rakennussääntöä noudatettiin nyt kaikessa ankaruudessaan, mentiinpä siitä vielä hiukan ylikin.

Maistraatti velvotti nikkarin sakon uhalla keskeyttämään rakennuksensa ja purkamaan, mitä jo oli saatu valmiiksi. Nikkari maksoi sakon, lisäsi työväkeä ja joudutti talonsa katto päälle, ennenkuin valitusaika meni umpeen. Sitte hän valitti kuvernöörin virastoon. Se puolestaan katsoi edullisemmaksi rikkoa rakennussääntöä sillä tavalla kuin maistraatti alkujaan oli tehnyt, eikä nikkarin tavalla, ja vahvasti maistraatin päätöksen.

Mutta hänellä oli vielä jälellä valitusaika.

Nyt hän vasta havaitsi olevansa *nikkari* ja alkoi puhua kirkostaan aivan uudella tavalla.

"Minulla on tässä tekeillä isonlainen kaappi", sanoi hän kerran, kun näytteli rakennustaan minulle.

"Kuinkahan sille kaapille vielä käy? Kun eivät purattaisi..."

"Minkätähden? Olenhan minä nikkari ja saan harjoittaa ammattiani tässä kaupungissa."

"Tietysti. Mutta ette rakentaa taloja vasten maistraatin kieltoa."

"Minä saan tehdä puuteoksia, suurempia ja pienempiä, joko piirustusten mukaan taikka ilman. Tilauksesta minä teen vaikka mitä, ja jos milloin ei tilauksia riitä, niin minä teen myytäväksi. Tämä kaappi tässä ei ole tilattu, vaan sen saa ostaa kuka tahansa. Se täytyi tehdä pihalle, kun on niin iso, ettei sovi huoneeseen."

"Mutta Te voitte panna sille semmoisen hinnan ettei sitä rupea kukaan ostamaan."

"Oma vahinkonipa se on, jos se jää tuohon mätänemään."

"Sittehän täällä ei kenenkään tarvitsisi huolia mitään rakennussäännöstä. Ottaisi vaan nikkarin luoksensa työhön."

"Se ei koske minuun... Ja kukapa täällä sitte toisekseen rakennussäännöstä mitään huolii?"

Nyt nikkari on käynyt Helsingissä. Valitusajan kuluessa hän lähti jalan syten senaattiin puolustamaan kaappiansa.

Asian päättymisen voi itsekukin nähdä siitä, että baptistien uusi kirkko tänäkin päivänä seisoo purkamattomana paikallaan. Uusi kastesammio on myös hankittu palaneen sijaan.

"LAINKUULIAISTA KANSAA"

Lainkuuliaista kansaa on Suomen kansa. Sen todistaa, paitsi kansamme koko kunniarikas historia, myös seuraava muutaman vuoden vanha tapaus, joka ansaitsee tulla historiamme lehtiä kaunistamaan, yhtä hyvin kuin moni kertomus vanhain spartalaisten tai roomalaisten pettämättömästä kuuliaisuudesta isänmaansa laeille.

Erään Joroisten lautamiehen luokse sattui muutaman sydänmaan mökin poika. Lautamies kysäsi muun puheen lomassa:

"Kuinka vanha se teidän isäukko jo on?"

"Jopa se on kuusissa kymmenissä."

"Vai niin, johan se sitte kohta tulee pois hengiltä."

Nuori mies pörhisti korviaan ja kysyi varmuuden vuoksi:

"Niin ... tuota ... milloinka se otetaan hengiltä pois?"

"Kun täyttää kuusikymmentä vuotta. Niin on laki."

Kotiin tultua ilmoitti poika asian heti isälleen, veljelleen sekä muulle mökin väelle. Ja se otettiin monipuolisen harkinnan alaiseksi.

"Ei niitä minun nuoruudessani ollut semmoisia asetuksia", huokaili ukko. "Mutta eipähän tästä elämästäkään minulle enää herkkua herune. Saattaa tuosta eritä, kun kerran on tullut laki semmoinen."

Kuta lähemmäksi läheni ukon 60:n vuoden pää, sitä varmemmaksi hänessä ja hänen hyvästi kasvatetuissa pojissaan kypsyi päätös osoittaa kuuliaisuuttaan armolliselle esivallalle, ihan vapaasti. He päättivät itse kaikessa sovinnossa toimittaa tämän "hengiltä ottamisen", ettei esivallan tarvitseisi heidän tähtensä nähdä mitään vaivaa.

Ukon viimeisenä syntymäpäivänä pidettiin mökissä pyhää — hiljaista rauhan juhlaa. Ei tartuttu muihin ruumiillisiin töihin, paitsi sauna pantiin lämmitä, sillä pitihän ukon toki viimeisenä iltanaan saada kylpeä. Kun hänellä aina oli ollut tapana sunnuntakia vasten kylpeä, niin kuinka hän sitte nyt olisi kylpemättä lähtenyt viettämään ijankaikkista sapattia?

Saunassa ukko pestiin puhtaaksi kaikesta maallisesta liasta. Oma armas eukkonsa hänet pesi. Vanhempi poika hijoi sillä välin kirvestä ja varusti hakkuupölkyn tupaan, nuorempi kävi hakemassa naapurimökin emännän veisaamaan.

"Kuka teillä on kuollut?" kysyi tämä hätäissään.

"Ei siellä vielä ole kuollut kukaan, vaan isä nyt tulee hengiltä pois.
Ja ensi vuonna tulee äiti."

Eukko ei tätä oikein tajunnut. Lähti kumminkin mukaan, saadakseen asiasta selon.

Tuvassa vallitsi heidän tullessaan kuolon hiljaisuus. Ukko istui kalpeana, mutta tyynenä saunapuvussaan, eukko vanha hiljaista itkua tihersi. Virren värsy oli valmiiksi etsitty, ja sitä nyt piti vieraan eukon ruveta veisaamaan. Olisi hän jotain kysynyt, vaan kun kaikki olivat niin mykkiä ja juhlissaan, ei hän muuta kuin alkoi vetää: "Pois makia maailma jää." Mökin väki yhtyi siihen hartaasti, ukko itsekin, värisevin äänin.

Mutta kun ukko veisuun lopulla rupesi asettamaan päätään pölkylle, ja vanhin poika tarttui kirveeseen, keskeytyi vieraalta veisuu.

"Herra isä, mitä tämä nyt oikein on?"

"Se tulee hengiltä, kun on täyttänyt 60 vuotta. Ukko on nyt tänä päivänä sen tehnyt."

"Se uusi lakihan se käskää ottamaan hengiltä pois, siinä ijässä, ja kun esivallalla ei ole ollut ennenkään vaivaa meistä, niin..."

"Ei semmoista lakia ole! Kuka teille sitä on sanonut?"

"Lautamies sanoi — ja enemmän me häntä uskomme kuin sinua."

Eukko kuitenkin väitti niin lujasti vastaan, että toimitus jätettiin kesken, siksi kunnes käytäisiin tarkemmin tiedustamassa asiaa lautamieheltä.

Siellä selvisi, ettei ukkoa ollut otettava hengiltä pois, vaan hänet vapautetaan henkirahan maksusta.

Tapaus on tullut ilmi senkautta, että pojat ovat myöhemmin nostaneet kunnianloukkausjutun, kun ymmärtämättömät ihmiset ovat heitä lainkuuliaisuudestaan pilkanneet kovin tavattomasti.

YLJÄN TULO.

Meidän ruununvouti otti terveytensä hoitamista varten kolmen kuukauden virkavapauden keskellä kesää. Sen tietää, että terveys siitä pahasti kärsii, kun on talven pitkän kirjoitellut ryöstökäskeyjen alle ja tehnyt tiliä, ja sitten keväällä ollut alituisessa sielun jännityksessä, odotellessaan jäiden lähtöä. Siinä melkein tulee tuskailemaan taivasta vastaan, kun iltasella on ihan varma, että yön seutuna selkä sulaa. Mutta yöksi tulee kylmä, ja aamulla saa nähdä jäät paikoillaan. Kenenkä hermosto sitä kestää?

Muuten ruununvouti kyllä oli terve mies, pulska ja punakka, paraassa sekä ijässä että lihassa.

"Kuulehan Kaisa!" sanoi hän eräänä aamuna emännöitsijälleen. "Minä saan nyt virkavapautta ja menen maatilalleni Särkelään kesäksi, niinkuin ennenkin. Sinun pitäisi lähteä edeltäpäin, että kaikki olisi kunnossa silloin kuin minä tulen. Tavallisesti siellä on elämä niin hujan hajan, ettei ensimmäisellä viikolla saa edes kunnan ruokaa, ja sänkyvaatteet ovat likaiset kuin huonossa kievarissa. Tällä kertaa siinä täytyy tapahtua muutos, sillä —"

"Kyllä minä tiedän, kyllä!" keskeytti Kaisa ja räpytteli silmiään. "On niitä siksi juttuja kuultu."

"Ole vaiti ja ala valmistautua lähtöön!"

Ruununvoudilla oli se heikko puoli, ettei hän ollut naimisissa. Ja mikä pahinta, näytti siltä, ettei hän pääsekään siihen asemaan. Hänen vanha juoppo sihteerinsä, joka oikeastaan kaikki hänen virkatoimensa hoiti, selitti syyn siksi, että "ruununvouti ampuu liian ylös, pitää alentaa, alentaa..." Mutta ruununvouti ei alentanut. Hän kulki järestään seudun naimakuntoiset tytöt, ja kun oli saanut rukkaset kaikilta, alkoi alusta taas. Hän ei *voinut* alentaa. Siihen ei ollut mahdollisuutta.

Naisten makua naimisasioissa on vaikea ymmärtää. Jokainen mies olisi varmaan ottanut ruununvoudin, jos olisi ollut naisena. Sillä niin hyväluontoista miestä kuin ruununvouti oli, sitä sai kauan hakea. Mutta naisilta hän oli saanut enemmän rukkasia kuin koko kihlakunnan muu miesväki yhteensä. Luultavasti siihen ei ollut muuta syytä kuin että oli tullut tavaksi antaa niitä hänelle. Yksi kun kerran oli tehnyt alun, niin eivät hänestä huolineet muutkaan. Olisivat ehkä muuten mielellään ottaneet, vaan eivät ilenneet toisiltaan.

Tänä keväänä hän oli päässyt pitemmälle kuin koskaan sitte sen ihan ensimmäisen yrityksen jälestä. Hän olikin menetellyt viisaasti ja taitavasti. Ei antautunut keskustelemaan muista kuin puhtaasti ruununvoudillisista asioista, paitsi yhden ainoan kerran pappilassa päivällisillä, kun rovasti nosti kysymyksen hänen toisesta mieliaineestaan, matikan pyynnistä. Silloin hän kertoi avannosta nähneensä, että matikat jo hankailivat mahojaan järven pohjaa vasten.

"Mitästä ne sillä tarkoittavat?" kysäsi rovasti.

"Nähkääs, määhnä pakoittaa siellä mahassa ja luultavasti kutkuttaa. Naaraspuoli sentähden koettaa puristaa määhnän ulos, ja siihen sitte, niinkuin tiedätte, koiraspuoli..."

Selitys keskeytyi, sillä koko seura kävi kummallisen äänettömäksi. Muutamat iskivät silmää toisilleen, naiset alkoivat yskiä nenäliinoihin ja herrat katsella pöytään tai pöydän alle. Siitä huomasi ruununvouti taas hairahtuneensa, kun oli antautunut näin pitkään puheihin asioista, jotka eivät kuuluneet hänen varsinaisen virkatoimensa alalle. Asian korjaamiseksi hän päätti turvautua sievään ja leikilliseen anteeksi pyyntiin. Ihanasti hymyillen hän katsahti naisiin ja sanoi: "Niin, kyllähän ne naiset tämän asian ymmärtävät!"

Mutta se pikemmin pahensi kuin paranti seuran umpimielisyyttä. Vasta kun rovasti käänsi puheen muihin asioihin, hävisi painajainen. Ja iloisesti naurettiin niinkin pienille sukkeluuksille, ettei semmoisille tavallisissa oloissa juuri hymähdetäkään.

Ruununvoudin nykyisenä toivon esineenä oli pappilan kotiopettajatar, hiukan tosin ijällä pilattu, mutta muuten kaikin puolin kaluksi käypä. Hän oli vasta tullut tälle paikkakunnalle, ja kun hän sen ohessa oli jonkun verran vähäkuuloinen, ei hänellä ollut ruununvoutia vastaan semmoisia ennakkoluuloja kuin paikkakunnan muilla tytöillä. Sillä mahdollisuutta myöten oli ruununvouti hänen seurassaan koetellut pysytellä virallisten lauseparsien piirissä. Niitä alkoikin neiti Adolfina tuntea enemmän kuin yksikään muu Suomen nainen, joka ei ole työskennellyt virastojen puhtaaksikirjoittajana.

Jäiden lähtöä oli ruununvouti niin hartaasti odottanut siitä syystä, kun hän aikoi esittää neiti Adolfinalle, että tämä tulisi kesää viettämään hänen maatilalleen Särkelään, lähelle Viipuria. Hän melkein luuli asiansa olevan jo sillä asteella, että neiti Adolfina taipuisi tähän esitykseen. Ja siltä varalta hän lähetti Kaisan edeltäkäsien laittamaan kuntoon Särkelän ruoka- ja sänkyvaatepuolta. Itse hän lupasi tulla viikon perästä; oli näet vielä järjestettävä virkapapereita.

Kaisa kun saapui Särkelään, oli vähällä kääntää nurin koko talon ja kaiken sen aluskunnan sillä

uutisella, että muutaman päivän perästä "ruunuvouti tulee ja tuo rouvan mukanaan — tai morsiamen kumminkin, ja se nyt on melkein sama kuin rouva." Tuommainen odottamaton suuri tapaus tavallaan ihastutti kaikkia, vaikka yleensä oltiin jotenkin yksimieliset siitä, että tästä puoleen ei ole rauhaa Särkelässä kesällä eikä ruunuvoudilla yhtenäikään vuodenaikana.

Mutta ruunuvouti ei saanutkaan neiti Adolfinaa lähtemään Särkelään nyt vielä. Savonlinnaan asti he tulivat yhtä matkaa, vaan siinä nousi neiti Adolfin laivasta pois. Sillä hän tahtoi ensin tavata vanhempiansa, jotka asuivat Savonlinnassa, ja neuvotella asiasta heidän kanssaan. Sitäpaitsi oli hänellä yhtä ja toista valmistamista. Itse puolestaan hän kyllä oli halukas tulemaan, eikä luullut vanhempainsakaan olevan vasten.

Sovittiin siitä, että ruunuvouti menee edellä ja neiti Adolfin seuraa sitte viikon kuluttua. Ruunuvoudin piti tulla takaisin Lappeenrantaan häntä vastaanottamaan, ja sieltä he sitte yhdessä matkustaisivat Särkelään.

Koko itäiselle puolelle Suomea on tunnettu asia, että laivamatka Savonlinnasta Lappeenrantaan niinä aikoina kävi yötä myöten. Illan hämärässä kun lähdettiin Savonlinnasta, oltiin aamupäivällä Lappeenrannassa. Ja koko Suomi, sekä itä- että länsipuoli, tuntee kuinka ihanalta totti maistaa "vetten päällä", varsinkin kun sydämellä asuu hauskoja muistoja, jotka ponnistelevat päästäkseen ilmoille. Sydän riepu on kuin kuristuksissa, sitä ahdistaa ja kutkuttaa, kunnes se saa purkautua joko luotettavan ystävän poveen taikka sen puutteessa vanhoihin lauluihin kesäisen illan raittiissa ilmassa. Ruunuvoudilla oli Savonlinnasta lähtein ystävä, jota hän luuli luotettavaksi. Hän oli aikoinaan ollut ruunuvoudin koulukumppalina, samanlainen vanha poikamies kuin hänkin, ja mikä oli vielä parempi, hän oli myös neiti Adolfinan lapsuuden ystävä.

Yhdessä sitte ihailtiin neiti Adolfinan hyveitä.

"Se on niin vietävän sievä ihmiseksi..."

"Ja tasainen luonnoltaan, helvetin tasainen."

Toisin vuoroin taas laulettiin:

"Minun kultani kaunis on, sen suu kuin auran kukka — hei, rintava ja reitevä, ja tumman pruuni tukka —"

Yhtä väsymätön kuin ystävä oli kehuaan tyttöä, yhtä uuttera oli ruunuvouti täyttämään laseja. Sitä kesti aina Lappeenrannan laituriin asti. Eikä terveydenhoito juontunut mieleenkään. Yleensä ruunuvouti kyllä oli säästäväinen mies, mutta tämmöisissä asioissa hän ei kitkutellut. Eihän sitä aina olla naimapuhissa.

Junan lähtöä odotellessaan katselivat ystävykset Lappeenrannan kaupunkia. Heidän silmissään se oli kaunis ja runollisen näköinen; vanha tuuhe puisto vilvoitti kuumaa päätä ja laajat näköalat Saimaalle päin selvittivät sameaa silmää.

Maalaiset kaupitsivat kaloja rannassa, ja torilla oli myös maalaistavaraa kaikenlaista. Ruunuvoudin huomio kiintyi pulskannäköiseen lehmään, jota eräs maalainen talutteli torin laidassa. Sillä, paitsi hyvää taipumusta matikan pyyntiin, oli hänessä myös sekä maanviljelijän että karjanhoitajan vikaa, ja aina oli hän luullut itsellään olevan erityisen lahjan arvostella lypsylehmiä. Sentähden hän ei malttanut olla menemättä lähemmäksi, vaikka ei hänellä oikeastaan ollut muuta mielessä kuin katsoa ja osoittaa ystävälleen, kuinka hyvä lehmäntuntija hän oli. Jos tuo ystävä sattuisi kirjoittamaan matkastaan neiti Adolfinalle, niinkuin heillä vähä oli ollut puhetta, ja siinä sivumennen mainitsemaan hänestä, niin sosisihan hänen huomauttaa tästäkin taloudellisesta kyvystä. Se tekisi hyvän vaikutuksen, kun se tulisi noin syrjästä.

Lehmä miellytti ruunuvoutia, poikimisaika myös, eikä hinta ollut kovinkaan paha. Silloin yht'äkkiä lensi hänen epäselvään päähänsä selvä ajatus; se iski kuin salama läpi aivojen, ja päätös oli valmis.

Sehän sopisi kihlakaluksi Särkelän tulevalle emännälle, tuo lehmä. Vähä omituinen se tosin oli laatuaan, mutta alkuperäinen. Ihan hänessä itsessään oli syntynyt tuo ajatus. Mainio aate! Kuinka hyvästi, lyhyesti ja selvästi se kuvaa neiti Adolfinan vastaista vaikutusala! Totisesti ovat ne oikeassa, jotka sanovat, että nero silloin leimahtaa kirkkaimmin, kun mies on vähä viinoissa.

Kauppa tehtiin, myyjä talutti lehmän rautatieasemalle, ja ystävykset seurasivat jälessä juomaan harjakaisia. Varsinaisen tarkoituksensa ruunuvouti kuitenkin salasi ystävältään; sitä ei kenenkään muun pitänyt saaman tietää kuin neiti Adolfinan.

Mutta lehmää junaan pantaessa syntyi vaikeuksia. Sitä ei otettu vastaan matkustaja- eikä

tavaravaunuihin, vaan ruununvoutia neuvottiin jättämään se toisen päiväiseen tavarajunaan, johon oli muitakin eläimiä tulevia. Siihen ruununvouti ei suostunut, vaan vaati sen nyt mukaansa, maksoi mitä maksoi. Ja hän sai tahtonsa toteutetuksi. Hänen kustannuksellaan lisättiin junaan eläinvaunu, ja lehmä vietiin siihen. Maksamaan se tuli, mutta tällä kertaa ei ruununvouti siitä välittänyt.

Sitte hän meni ostamaan itselleen matkustajalippua. Vaan niiden myyjä — aika virnake muuten näköjään — huomautti sen olevan ilmeistä tuhlausta, kun hänellä kerran oli omituinen vaunu nimissään.

"Jaa, perhana!" ajatteli ruununvouti. "Vielä tässä joutavasta maksamaan!"

Hänen tuntoaan helpotti, että edes sillä voi säästää.

Ruununvouti sanoi jäähyväiset ystävällensä, jonka oli jäätävä Lappeenrantaan, ja nousi sitte "omaan" eläinvaunuunsa. Sill'aikaa kun ruununvouti kulki valtion höyryvoimalla Särkelää kohti, kyhäsi ystävä kirjettä neiti Adolfinalle.

Kaisa oli määräpäivänä pannut liikkeelle kaiken väen: rengit, piiat ja torpparit, vaimoineen ja lapsineen, yksin ruotuvaivaisetkin. Kuumana kesäpäivänä he juhlapuvussa marssivat kaksi pitkää virstaa rautatieasemalle, ottamaan soveliaalla tavalla vastaan isäntäänsä ja rouvaa tai "morsianta kumminkin", niinkuin Kaisan tapana oli ollut sanoa. Toista tuntia olivat he jo seisleet hyvässä järjestyksessä asemasillalla, kun juna vihdoin saapui. Sen pysähtyessä kuuluu yhdestä vaunusta iloinen "am-muuh!" Kaikki kääntyvät sinne päin: ovi aukiaa ja alas astuu heidän rakastettu isäntänsä, koko laajan aluskunnan toivo ja turva. Miehet paljastivat päänsä ja naiset notkauttivat syvään polviaan.

Isäntä vastasi tervehdykseen arvokkaasti, iloinen hymy huulillaan. Kääntyi sitte takaisin vaunuun päin ja sanoi ystävällisesti:

"Tule pois sinäkin!"

Kaikki pidättivät henkeään. Kaisan silmäys vaan esti heitä hyökkäämästä vaunun ovelle. Oltiin valmiina uuteen tervehdykseen.

Mutta ei se tullutkaan ulos. Silloin ruununvouti taas kääntyi kansansa puoleen ja viittasi luokseen pari hartiakasta miestä:

"Ota sarvista, Pekka, ja työnnä sinä, Jussi peräpuolista!"

"*Sarvista!*" kuului hiljainen kuiskaus kautta koko Särkelän väen. Kaisankin kasvot värähtelivät oudosti.

Ja sitte se tuli vaunusta ulos, hypähti kuin tanssiin lähtevä neitonen, ja katseli isoilla, kirkkailla silmillään uusia ystäviä.

Kaisa oli äkeissään koko maailmalle ja varsinkin tuolle "kirotulle luontokappaleelle", joka puolueettomalta kannalta katsottuna kuitenkin oli koko talon karjan kaunistus.

Kun ruununvouti viikon päästä lähti Lappeenrantaan ilman erityistä aihetta, korjautui Kaisan tuuli taas vähäksi aikaa. Nyt hän ei kumminkaan enää saanut asemalle lähtemään muita kuin Pekan ja Jussin, jotka arvelivat heitä ehkä tarvittavan.

Mutta silloin sieltä tuli isäntä yksin, synkkänä kuin ukkospilvi. Sanaakaan virkkamatta hän istui rattaille, ajoi Särkelään ja hoiti loppukesän terveyttään, joka ei ollut oikein kunnossa yhtään päivää.

Pahinta oli kumminkin, että ruununvouti tämän kesän kuluessa menetti paljon entistä hyvinluontoisuuttaan. Vanha ystäväpiiri tuskin häntä tunsu. Ei tarvinnut muuta kuin kaukaa viitata ruununvoudin "kihlausmatkaan", ennenkuin hän sanaakaan sanomatta ryntäsi päälle. Ja aivan yhtä vaarallista oli kysyä häneltä, miltä tuntui olla "kahden kesken".

Ruununvoudin maallisten vihollisten — ryöstökäskyjen ja tilien — lisäksi oli tullut kaksi uutta, nim. kotiopettajattaret, joilla on lapsuuden ystäviä, ja lypsylehmät.

Sillä vaikka ruununvouti ei ollut nähnyt sitä kirjettä, minkä ystävä lähetti neiti Adolfinalle, voi hän sentään aavistaa sen sisältöä siitä, että nuo kaksi viettivät häitään syksympänä.

Minä olen tottunut enemmän harvoin saamaan kirjeitä naisilta; sentähden ne, joita saan, tekevät sitä suuremman vaikutuksen. Nyt on minulla taas monesta ajasta ollut se onni, että olen saanut naiselta kirjeen. Ei mikään estä minua siitä riemuitsemasta, sillä onhan sen kirjoittaja *nainen*, joka ei ole kirjoittaissaan ajatellut muita kuin minua.

Jos se kirje olisi yksityistä laatua, en siitä kertoisi kellekään. Mutta se onkin aiottu julkisuuteen. Sentähden ei naisten tarvitse heretä minulle kirjoittamasta siinä pelossa, että minä antaisin heidän kirjeensä yleisön luettavaksi. Ei, en minä sitä tee miestenkään yksityisille kirjeille, vielä vähemmän naisten. Kirjoittakoot siis vaan naiset vastakin yksityisistä asioistaan minulle; salaisuudet säilyvät hyvin.

* * * * *

Kun meidän Sipi Europaeus-vainaja runojen keräysmatkoillaan painautui syvälle Venäjän Karjalaan, vaaleni hänen kirjoitusmusteensa sitä mukaa, kuinka kauan hän oli ollut kotoa poissa. Hän näet aina jatkoi vedellä mustevarojaan. Tästä on myöhemmille käsikirjoitusten tutkijoille ollut se etu, että voivat suunnilleen päättää, mistä ja milloin Europaeus on minkin runon saanut, vaikka hän ei ole sitä pannut muistiin.

Mutta kirjoitusmusteesta voi tehdä muitakin havainnoita. Jos esim. kauppiaan muste alkaa vaaleta, niin silloin eivät asiat enää ole hyvin. Nyt puheena oleva naisen kirje on kirjoitettu niin vetisellä musteella, että jokainen käytännöllinen nuori mies sen nähtyään välttäisi naimisiin joutumista tämän naisen kanssa.

Kirje on eräältä lähikunnan *kättilöltä*. Se on kyhätty siinä luulossa, että olisin "kohtelias heikommalle sukupuolelle". Olenhan minä, se on yleisesti tunnettu. Asia hänellä on se, että minä, joka "yleisölle lörpöttelen milloin mitäkin, välistä tarpeettomiakin väitöksiä", ottaisin selittääkseeni, kuinka mitättömän alhaiset palkat kättilöillä on maalaiskunnissa, ja esittääkseeni rokottajatoimen sekä sitä seuraavan palkan antamista kättilöille.

Pääsisin hyvin vähällä vaivalla, jos painattaisin hänen kirjeensä semmoisenaan tähän. Mutta pääasia siinä kirjeessä on tuo vetinen muste. Sen jos voisin saada lukijain nähtäväksi, niin ei muuta tarvittaisi: kaikki myöntäisivät kättilön palkat korotettaviksi. Sillä kuka tahtoisi, että kättilön vaatimaton lasku — ensimmäinen, jonka isä saa poikansa puolesta suorittaa — olisi niin vetisen näköinen? Mutta valitettavasti en mitenkään voi saada semmoista mustetta tähän näkyviin, niin täydellisiä kuin nykyajan kirjapainot muuten ovatkin. Sentähden täytyy minun ryhtyä esittämään asiaa omalla tavallani.

Kyllä niillä on tuloja, jotka meitä auttavat *pois* tästä maailmasta: sotilailla, lääkäreillä, apteekkareilla y.m. Mutta ne ainoat olennot, joiden avulla me olemme päässeet tähän kauniiseen maailmaan, kättilöt — ne saavat valtiolta palkkaa ainoastaan 2-300 markkaa vuodessa ja toimituksistaan säätyhenkilöiltä 5 mk, talollisilta 1-2 mk päivältä, vaan köyhille heidän on annettava apu ilmaiseksi, useinpä lääkkeetkin. Ja kuitenkin sitä ollaan pitävänä iltä iloisena tapauksena, että ihminen syntyy tähän maailmaan, ja kuolemata taas surullisena tapauksena.

Kuinka sitte hennotaan kiduttaa näin niukalla palkalla kättilöä, häntä, joka auttaa päivän valoon vastaiset valtiopäivämiehet, kreivit, paroonit ja korkeat sekä hengelliset että maalliset virkamiehet? Ja nuo virkamiehet, jotka joskus ihmeeksi tekevät jotain kelvollista, vaan enimmänsä aikansa kalastavat ja metsästävät eli oikeammin peloittelevat rauhallisia jäniksiä ja ampuvat ihmisten viattomia lampaita taikka kiertävät kieliasetuksia, — ne saavat virkamatkoillaan valtiolta 2-4 tai 6-8 hevosen kyydin ja kymmenet markat päivärahaa. Ne pojat kun ajelevat kuomireessään ja karhuntauloissaan, niin saapi heidän edestään kunniallinen kuorman vedättäjä väistää hevosen korvia myöten hankeen. Mutta kättilö parka saa virkamatkoillaan kulkea jalan, jollei joku armeliaisuudesta ota häntä rekensä kuskilaudalle tai kannoille.

Eivät mitkään muut miehet tee tointaan niin huonosti kuin lääkärit ja apteekkarit. Jos minun on korjattava rikkonainen uuni, niin siitä tulee entistään parempi moneksi vuodeksi, taikka jos otan tehdäkseeni kunnollisen saapasrasvan, niin sillä pitää pehmetä nahka, vaikka se olisi sarvikova.

Lääkärin tehtävä olisi sairaan ihmisen parantaminen. Mutta tavallisesti antaa hän pahemmin sairaan kuolla käsiinsä, lääkepullojen ja voidetölkkien keskelle. Vähemmän sairast taas paranevat ilman lääkärin apua ja apteekkivoiteita, jos vaan malttavat odottaa. Lääkäreillä kuitenkin on tuhansien markkain vuosipalkat ja sitäpaitsi on heille sairaan "hoitamisesta" ennen kuolemaa maksettava kymmeniä tai satoja markkoja aina sen mukaan, kuinka sitkeässä potilaan henki on ollut.

Mutta kenties kävisi koko lääkärin toimi tarpeettomaksi, ellei olisi *rokottajia*. Rokottajahan istuttaa ensimmäisen ruton ihmiseen, silloin kun ihmisalku ei vielä kykene omin neuvoin mitään tautia itseensä hankkimaan. Kun hän kerran on taudin makuun päässyt on sitte vastaisuudessa helppo saada häneen muitakin tauteja tarttumaan. Ja hänestä tulee sovelias tulolähde lääkärielle ja apteekkarille.

Rokotustoimi on siis lääkitöiden sukua. Sentähden lieneekin rokottajilla yleensä enemmän valtion palkkaa kuin kättilöillä. Useat kunnat katsovat sen riittäväksi, eivätkä maksa puolestaan mitään. Siitä syystä on rokottajan virka nykyään yhtä laiha kuin kättilönkin. Molemmat kituvat, sekä kättilö että rokottaja. Mutta jos nämä ammatit yhdistettäisiin, niin voisivat ne ehkä elättää yhden naisihmisen. Sitte ei tarvitseisi pelätä, että rokottaja nälissään pistäisi rokko-aineen suuhunsa, eikä lapsen käsivarteen, taikka että kättilö lasta kanneksiessaan laihoilla käsillään painaisi sen pehmeät luut vialle.

TOTUUDEN TYNKÄ.

Matti Mönkkönen oli maksanut papin palkan ja saanut siitä kuitin, mutta rovastilta oli unehtunut panematta kantokirjaan kuittausta hänen nimensä kohdalle. Siitä syystä tuli Matti Mönkkösen nimi ja maksu rästiluetteloon. Rästiluettelu tuli nimismiehen perittäväksi, ja nimismies tuli Mönkkösen kotiin.

Mönkkönen vakuutti, että hän jo on maksanut papin saatavat, ja näytti kuittia. Mutta nimismies ei ollut siitä millänsäkään. Hän oli niitä vanhan aikaisia itsepintaisia virkamiehiä, jotka täyttävät velvollisuutensa kirjaimelleen, huolimatta mistään syrjävaikuttimista.

"Jos et tällä viikolla hanki rovastilta epuuta", sanoi hän, "niin minä ensi sunnuntaina kuulutan huutokaupan."

Matti Mönkkönen oli esivallan kuuliainen alamainen eikä sentähden ottanut ajatellakseen, että nimismies kenties ei tehnyt laillisesti. Semmoinen ajatus ei olisi mahtunut hänen rehelliseen päähänsä.

Ei hän sentään ollut oikein hyvällä tuulella, kun sai ajaa viidettä penikulmaa, päästäkseen rovastin isoon pappilaan. Hän seiso i pappilan eteisessä, hattu kourassa, ja ryki kunnes rovasti raotti virkahuoneen ovea. Siinä luulossa, että Mönkköseltä kenties olisi emäntä kuollut, ja että häneltä senjohdosta olisi lehmä tulossa, kehoitti rovasti "isäntä Mönkkösen" käymään sisälle. Hän melkein katui tätä kohteliaisuuttaan, kun sai kuulla, mille asialle Mönkkönen oli tullut.

"Minulta kun uudestaan peritään maksettuja saatavia... Minä kolmantena kantopäivänä olin maksamassa, niinkuin rovasti ehkä muistaa."

"En minä muista. Niitä on niin paljo maksajoita, etteihän niitä voi muistaa kukaan."

"Kyllä minä kumminkin maksoin, pulskalla mitalla vielä. Ja nyt minun pitäisi saada rovastilta kirja semmoinen ... taikka epuu; muuten vallesmanni uhkasi kuuluttaa avisuonin. Sen jos pääsee tekemään, niin minä käänny syyttömästi vahingolle."

Rovasti otti kirjat esille, selaili niitä ja sanoi päättävästi:

"En minä voi antaa sinulle kuittia, sillä —"

"Enhän minä mitä kuittia tahdokaan — semmoista epuukirjaahan se vallesmanni vaan tuntui kaipaavan."

"Mutta sinä et näy maksaneen. Täällä ei löydy kuittausta kantokirjassa, siis sinun maksusi on rästinä."

"Sanoinhan minä jo, että minä kolmantena kantopäivänä maksoin, hyvällä mitalla vielä. Olihan siinä Pynnönmäen Heikki ja Sälevän Sakari, ja Pekka Takkusen eukkokin oli — enkä minä heitä kaikkia maksajoita muista, minäkään. Sanoivat vielä minulle, että ota liika pois, vaan enhän tuota viitsinyt."

"Asia on niinkuin minä sanoin, että kuittausta täällä ei löydy. Ja siitä syystä en voi antaa kuittia enkä muuta epuuta. Eikä isäntä Mönkkösen pidä luulla, että täällä tehdään vääryyttä kellekään, yhdelle enemmän kuin toiselle. Vääryyttä minä vihaan enkä soisi sitä kenenkään harjoittavan, vielä vähemmän teen itseäni siihen syylliseksi."

Matti Mönkkösessä alkoi vähitellen luonto nousta, kun näki sanojansa epäiltävän. Hän oli aina tottunut pitämään itseään rehellisenä miehenä, hänkin. Sentähden hän alkoi jotenkin kiivaasti kaivella liivintaskuaan ja sanoi päättävästi:

"On täällä nyt vähä *totuuden tynkää*, täälläkin."

Ja näytti rovastin antamaa kuittia.

Silloin rovasti huomasi ja tunnusti erehdyksensä ja kirjoitti epuun. Mutta moitti Mönkköstä siitä, ettei tämä heti tuonut kuittia esille.

"Paremminkos se rovasti uskoo tuommoista paperilappua kuin minua? Sanoihan rovasti mennä pyhänä viimeksi, että autuaat ovat, jotka eivät näe ja kuitenkin uskovat —"

"Kyllä minä muistan sinut, Mönkkönen", ärjäsi rovasti ja aukasi oven eteiseen.

Mutta vyötä kiinnittäissään Mönkkönen vielä jupisi, melkein kuin itsekseen:

"Kissallasiko potkitat? Saatavat kun maksan, niin saarnaat minulle yhtä hyvin kuin muillekin. — Ja hyvästi nyt!"

VAATTEITA PAKANARAUKOILLE!

Kun täällä meidän jäisessä maassamme pakkanen nurkissa paukkuu; kun köyhät, puolialastomat lapset vilusta värisevät — silloin on lähin velvollisuutemme muistaa pakanoita, etupäässä Suomen lähetystoimen alalla Afrikassa.

Ne onnettomat loikovat päiväkaudet polttavassa auringon paisteessa, ilman vaatteita, joihin hiki saisi imeytyä. Sehän voi olla vaarallista heidän terveydelleen. Ja kuinka onnettomia ovat pienet, reippaat neekeripojat, kun eivät koskaan saa heittää rehellistä housunkauluspainia, sentähden että heillä ei ole housuja. Heidän täytyisi iskeä kyntensä toistensa alastomaan ihoon. — Ja voipi aavistaa, mitä heidän suloinen, kähärä, kiiltävän musta ja tuuhea tukkansa saa kärsiä tästä vaatteiden puutteesta. Jos poikaan tahtoo tarttua, täytyy aina ottaa tukasta. Ja vielä, mikä kurjuus, he eivät ole eläissään saaneet pyyhkiä nenäänsä nutun hihalla!

Entäs tytöt? Heillä ei ole aavistustakaan siitä, kuinka ohueksi, hoikaksi ja hienoksi kureuma tekee valkoihaisen naisen. Millä ihmeen tavalla he voivat viehättää itseensä neekerinuorukaisen sydämen, kun eivät voi näytellä suloisuuksiaan vähitellen? Ja mitä työtä heillä voi olla, kun he eivät koskaan laittele pukuaan? Ja mistä he voivat puhella keskenään, kun he eivät puhu toistensa puvuista?

Kurjaa, kurjan kurjaa on pakanaraukkain elämä, kun heillä ei ole vaatteita.

Ajatelkaapa, hyvät lukijat, heidän onnettomuuttaan vielä yhdeltä kannalta. Heillä on yltäkyllin etelän hedelmiä, heillä on kultaa, elehvantin luuta ja kalliita kiviä, eivätkä he tarvitse muuta kuin kättä ojentaa, saadakseen mainion päivällisen...

Ei sentään ihan niin. Olettehan nähneet palmupuun kuvan? Sen pähkinöitä neekerit käyttävät yleisimpänä ruokanaan. Mutta pahaksi onneksi ovat nuo pähkinät puun latvassa, ja niiden saavuttamiseksi on kavuttava pitkää, oksatonta, ryhmyistä vartta. Ehkä olette kuvassa nähneet pakanaraukan nousevan palmupuun runkoa. Eikö teidän ole silloin käynyt sääliksi hänen paljaita, mustia, pakanallisia sääriään? Aivanhan ne kuluvat nahkattomiksi, kun täytyy kolmasti päivässä nousta puuhun. Voipi sentähden aavistaa, kuinka iloisen kiitollisuuden tunteet syttyisivät mustan pojan povessa, kuinka hänen silmänsä säteilisivät herttaisesta, lapsellisesta ilosta, ja kuinka hän luonnollisessa viattomuudessaan lipoisi kieltään, jos hänellä kavutessaan olisi säärtien suojana hyvät Suomen sarkahousut ja pitkävartiset, tervatut lapikkaat. Sitte hän puusta alas tultuaan ehkä pistäisi lapikas jalassa pienen polkan näiden vaatteiden antajain kunniaksi, saattaisipa vielä lähettää heille vastalahjaksi jonkun pähkinän tai elehvantin hampaan.

Pääasia on kuitenkin se, että nämä päiväntasaajan helteisten seutujen herkkusuut tarvitsevat vaatteita paljoa kipeämmin, kuin me kovakorvaiset, uppiniskaiset ja paatuneet suomalaiset. Neekereillä kyllä olisi, millä ostaa vaatteita, mutta nyt he tarvitsevat kultansa, elehvantin luunsa y.m. *viinaan*, kun heillä ei ole vaatteita, joita kävisi paneminen viinan panttiin.

Mitä me täällä Suomessa vaatteilla teemme? Meillä on suurin osa vuotta niin pimeä, ettei kukaan sitä näe, jos olemme alastikin. Eikä sekään ketään liikuta, jos vähä värisemme. Onhan meillä saunoja! Ja onhan meillä metsiä, joissa kasvaa vahvasti polttopuuta. Lämmittäkäämme saunojamme ja asukaamme niissä! Mutta vaatteet tulee meidän lähettää pakanaraukoille kuumaan Ovambomaahan.

KUINKA MATTI MÖNKKÖNEN EROSI SIELUNPAIMENESTAAN.

Se ei tapahtunut tänä vuonna, vaan jonakin edellisenä. Semmoisena vuotena, kun kykeni peltoja kyntämään huhtikuun lopulla. Silloin se tapahtui eräässä pitäjässä, jonka nimeä on vaarallinen mainita näinä ahtaina aikoina, kun ihmiset ovat kauhean riitaisia, ja asianajajia on yhtä paljon kuin voimassa olevia asetuksiakin. Papin nimeä on myös vaarallinen mainita, mutta Matti Mönkkönen ei kaihdi rehellistä nimeään, jonka siis saatan huoletti ilmaista.

Matti Mönkkösen pelto ulottui maantiehen asti. Vähän matkan päässä siitä oli kappalaisen pappila. Kappalainen oli päässyt toiseen pitäjään kirkkoherraksi ja oli ajellut jättämässä hyvästi entisille uskollisille sanankuulijoilleen. Nyt hän ajoi kotiinsa maantietä myöten. Mönkkönnenkin joutui samassa vakonsa päähän, ja pappi pysähtyi häntä puhuttelemaan.

"Jumalan rauha, isäntä Mönkkönen!"

"Antakoon!"

"Meillä on nyt kaunis ilma, jumalalta."

"On!"

"Kun maamieskin ottaa ajasta vaarin, niin jumala maan kasvulle siunauksen antaa."

"Sietäähän tässä leivän jatkoa puuhata, että haju housuissa pysyisi."

"Jokahisella on omat toimensa ja puuhansa. Minäkin, niinkuin isäntä Mönkkönen tietää, olen saanut oman seurakunnan ja tulen täältä nyt muuttamaan poijes, jumalan avulla."

"Hyvin se ilahuttaa minua ja monta muuta täällä, että pastori olette saanut oman pitäjän. — Onnea vaan!"

"Mutta kuulkaattenpas, isäntä Mönkkönen! Yhtä minä Teiltä pyydän: ei mitään läksiäisiä eikä kalaasia, ei mitään lahjotuksia! Se on vaan kulutusta köyhälle seurakunnalle, enkä minä ole niitäkään ansainnut, kaikki tulee ylhäältä. Jos minun sanani täällä ovat mitämaks jollekulle olleet rakennukseksi, niin se on minulle suurin kunnia ja kiitos, mutta se ei ole ollut minun omassa voimassani."

"Olkaa huoletta, pastori! Ei suinkaan taida tulla mitään läksiäisiä eikä kunnialahjoja, ei ainakaan minun toimestani. — No, ruuna, jopa tässä on levätty! Täytyy kunkin pitää huoli työstään. — Hyvästi vaan, pastori! Varsin hauskaa, että pääsette toiseen pitäjään!"

Matti Mönkkönen käänsi hevosensa ja alotti uuden vaon; pastori jatkoi matkaansa pappilaan päin. Edellinen myhäili partaansa ja maiskutteli suutaan hevoselle. Pastori ajatteli uskollista laumaansa, joka hänen nyt täytyi jättää, jumalan tahdosta.

KANSAKOULUN PERUSTAMINEN SAVOSSA.

Sivistyshistoriallinen kuvaus.

Eräänä kuumana lauantaina, vähä ennen heinäntekoa, vääjäilee porttikäytävässäni pari kolme maamiestä. Käyvät välistä eteisen ovella katsomassa, mutta aina vetäytyvät takaisin. Kuluu puoli tuntia, kuluu tunti. Minua alkoi vaivata uteliaisuus, että mikähän niillä on asiana.

Viimeinkin pujahtivat he eteisen ovesta, hiljaa ja varovasti kuin varkaat. Tiedustivat piialta, "onko herra kotona." Tarpeeton kysymys, sillä olivathan he nähneet minut ikkunasta kymmeniä kertoja.

Astuvat huoneeseen ja tarkastelevat ensin, onko missään nurkassa mitään vaarallista. Rykästelevät sitte aikansa.

"Työkö sitä outta —?"

"Kyllä minä olen. — Käykää istumaan."

"Lämminpä nyt on seä."

Mennään sitte vähitellen läpi viimeisten vuosien ilmat ja nykyiset vuodentulon toiveet, kunnes lopulta laukiaa asia, jota varten olivat tulleet.

"Myö on koulua tuumattu sinne meijännii kylälle, kun on nuitai lapsia siunautunna..."

"Mistä kylästä te olette?"

"Korpsalamesta."

"Vai jo Korpisalmeenkin kansakoulua!" Kylä, jolla joitakuuta vuosia takaperin ei vielä ollut muuta yhteyttä "sivistyneen maailman" kanssa kuin että nuoret miehet juhannusaattoisin kävivät kaupungissa ja jahtailivat katupoikia, kun ne heitä haukkuivat "piimäpunniksi." Mutta sitte oli kylän rantaan rakennettu laituri, jossa aina pyhän seutuna pistiin höyryvenhe, tuo jumalisten vaimojen kauhistus, ennenkuin he siihen tottuivat. Vanha kirkkovene poltettiin muutamana juhannusaattona suuren kokon keskessä, sillä sitä ei oltu tarvittu moneen aikaan. Siitä päivin vietettiin juhannusaatot omassa kylässä.

Kohta oli Korpisalmeen myös alkanut ilmestyä kerman-erottajia, sekä separaattoreja että sentrifuugia. Vaimot kyllä siinäkin koettivat vetää vastaköyttä, sillä nyt kokoontui isäntäin taskuun mikä ennen oli mennyt emäntäin lihavuudeksi. Mutta ei auttanut. Maailma ja sen turmelus kulkivat vaan eteenpäin. Ja nyt oli kansakoulu hankkeissa.

Muutamain mielessä se ajatus oli kytenyt jo puolikymmentä vuotta. Ristiäispaikoissa ja häissä siitä oli miehissä juteltu. Joku oli innoissaan jo lahjoittanut koulun sijaksi maata, toinen hirsiä, kolmas tiiliä ja muita rakennustarpeita. Mutta sikseen oli asia aina jäänyt.

"On tuumattuna kokkousta pittee siellä kylän kesken. Neuvoivat pyytämään Teitä pitämään. Kyllä myö matka maksettas."

"Milloinka se pidettäisiin?"

"No, tässä jonakuna pyhänä. Mitenkäs Työ joutasia?"

"Vaikka viikko huomisesta."

"Passoohan se."

"Sitte pitää huomiseksi laittaa kuulutus kirkkoon ja ensi viikolla lehteen."

"Jos pitänöö... Tullookko siitä mitä maksoo?"

"Maksaa se sanomalehdessä muutamia markkoja, — pari kolme!"

Kirjoitin sitte kuulutuksen, että "Korpisalmen kylään perustettavan kansakoulun harrastajat kokoontukoot" j.n.e.

"Oisko siihen vielä panna, että poikessa olijat soap tyytyvä läsnä olleihin päätöksiin?"

"Turha se on; ei niihin kuitenkaan tarvitse tyytyä kenenkään, joka ei tahdo. — Teidänpö nimet tähän pannaan alle?"

"Kun nuo ei tuosta —? Pannoo voan!"

Ukot lähtivät viemään kuulutusta kirkkoon ja sanomalehden konttoriin.

Näyttivät olevan vähän niinkuin jotain vailla, kun eivät saaneet asiasta enemmän "tuumata", vaan piti niin äkkiä ryhtyä toimeen.

Lähtiväthän kumminkin.

Sitte viikon päästä sunnuntai-iltapuolella tulin höyryveneellä Korpisalmeen. Laituri ja sen läheinen ranta kiehui kirjavana väkeä. Kokoustalon pihamaa ja sitä ympäröivät aidat olivat puolillaan. Seurakunnan kirkkoherrakin oli saapunut paikalle. Sanoi hyvän ilman viehättäneen lähtemään. Oli sitäpaitsi aina erityisesti huolehtinut tästä puolikunnasta, joka oli muita jälempänä lasten lukutaidon ja kaiken sivistyksen suhteen. Minua hänen läsnäolonsa ei erityisesti ilahuttanut, sillä kansakouluasioissa en ole tottunut odottamaan mitään vilpöntä harrastusta siltä taholta. Minusta hän ei nytkään näyttänyt tyytyväiseltä, vaikka oli huoleton olevinaan.

Juotiin kahvit aluksi, isäntäväen ja etevimpäin naapurein seurassa, ja "tuumattiin". Kirkkoherra oli jo saanut selville, että tällä kertaa ei tainnut tulla koulun perustamisesta mitään; olivat niin erimielisiä *paikasta*. Toiset tahtoivat koulun sijoitettavaksi rantapuolelle kylää, toiset taas manteren puoleiseen

laitaan. Molemmissa oli vankkoja taloja ja muita hyviä etuisuuksia, eikä kumpanenkaan puoli aikunut antaa perään. Kirkkoherran mielestä oli aivan mahdoton keksiä keinoa tämän eripuraisuuden sovittamiseksi. Ja hänen olennostaan tuntui kuin olisi se ollut hänelle mieleinen vahinko.

Sitte kokoonnuttiin pirttiin. Joukossa oli miehiä ja vaimoja, vanhempia ja nuorempia, talollisia ja talottomia; juuri kouluijän yli päässeitä, aikamieheksi saapia poikia sekä vinkuvia sylilapsia, joita viimeksi mainituista välttämättä pitää kulettaa kaunistamaan kaikkia tilaisuuksia.

Aluksi puhuin kansakoulun tarkoituksesta, opin ja taidon arvosta y.m. vanhaan tavalliseen suuntaan. Ja kansakoulun vastustajat maalasin niin mustiksi, ettei luullakseni kenenkään olisi haluttanut näyttäytyä semmoiseksi, vaikka olisi siinä mielessä tullutkin kokoukseen.

"Nyt on ensiksi päätettävä, ryhdytäänkö kansakoulun perustamiseen, vai eikö. Lausukaa ajatuksenne!"

Vasten ei ollut kukaan, kun se vaan jaksettaisiin saada toimeen.

"Päätetäänkö se sitte perustaa?"

"No peä — peätetään voan."

Toistaiseksi oli koulu sijoitettava vuokrahuoneihin ja siihen oli otettava naisopettaja, koska se tulisi ehkä huokeammaksi kannattajille kuin mies.

Tuli sitte kysymykseen koulupiirin puolesta maksettava palkkalisä opettajalle. Päätettiin vuokrata kouluhuoneen yhteydestä asetuksen määräämä asunto ja potaattimaa, antaa hänelle polttopuut ja öljyvalo sekä hänen lehmälleen kesälaidun kylän yhteisellä laitumella ja talvirehuksi tarpeellinen määrä heiniä.

Mutta nyt tuli tiukka ottelu siitä, kuinka paljo lehmä talvessa tarvitsee heiniä. Joku arvioi sen vaativan 250 leiviskää.

"Eiköön piisois 200?"

"Jo tok — taikka 180."

"Pannaan ies 240."

"Ei panna liikoo!"

Tästä kiisteltiin enemmän kuin mistään muusta seikasta koko kansakoulun perustamisasiassa. Muuan kielevä emäntä sai siitä aiheen kertoa karjataloutensa edistymisestä viime aikoina, kuinka he "Iivo-vainoon kanssa alottivat viiellä lypsävällä, mutta nyt on viijettä kymmentä peätä." Paljo heille oli karttunut lapsiakin näiden kahdenkymmenen vuoden kuluessa, mutta enemmän sentään karjaa. Ja vaikka naapurikateuden vuoksi heille oli pantu suuret verot, ei häntä eikä lapsia kuitenkaan saatu maantielle...

Kiistojen lopettamiseksi koetin selittää, kuinka vähäpätöistä oli näin kauan neuvotella yhden lehmän talvirehusta — tämmöisen kylän, jossa on kymmenittäin vankkoja taloja ja niissä satoja lehmiä. Viimein suostuttiin määräämään 200 leiviskää.

Sitte kirjoitettiin sitoumus kaikkein nyt tehtyjen päätösten täyttämistä, huoneiden ja koulukapineiden hankkimisesta ja palkkalisän suorittamisesta. Sitoumuksen alle pantiin nimiä, vaikka se tahtoi käydä hitaasti. Kukaan ei olisi kirjoittanut nimeään ensimmäiseksi, kun ei tiennyt, kuinka monta siihen karttuisi, Useat koettivat hiljakseen puikkia pois tästä vaarallisesta tilaisuudesta. Saatiin kuitenkin kokoon kymmenkunta nimeä. Loput arveltiin kyllä saatavan, kun kirjaa käytetään heidän luonaan.

Nyt vasta uskalsin ottaa puheeksi, missä taloissa olisi sopivia huoneita. Mainittiin kolme, neljä taloa ja tehtiin selkoa niistä. Kiistojen välttämiseksi jätettiin johtokunnan huoleksi vuokrata sopivat huoneet sopivalta paikalta. Johtokunta valtuutettiin myös pyytämään apuvaroja kunnalta sekä valtioapua, niinkuin asetukset säätävät.

Lopuksi lausui kirkkoherra muutamia sanoja kokoontuneille korpisalmelaisille. Hän tahtoi vastustaa sitä ajatusta, jota "eräältä taholta" levitettiin, että muka papisto vastustaa kansakoulua. "Ei papisto vastusta kansakoulua, vaan hartaasti puolustaa sitä ja iloitsee niiden perustamisesta." Sen hän vaan tahtoi sanoa. — Parasta onkin, ajattelin minä, tulla mukaan vaan, kun ei muuta taida. Puhe kävi häneltä väkinäisesti, ja kasvot olivat happaman näköiset.

Meni useita viikkoja, ennenkuin valtioavun hakemus joutui matkalle. Samoin viiptyi kuntakokouksen

kuulutus kovasti. Kirkkoherra, joka oli kunnan esimiehenä, odotteli kunnes asioita karttuisi enemmän.

"Eihän koulu kumminkaan voi vielä tänä syksynä alkaa", oli hän arvellut. Ja ukot rupesivat itsekin luulemaan, ettei siitä vielä tule mitään.

Eräänä kauniina päivänä tulivat entiset korpisalmelaisten lähettäjätkin luokseni kertomaan, minkä uuden aatteen he nyt olivat keksineet. Aikoivat erota kunnasta omaksi koulupiirikseen ja perustaa — *kiertokoulun*. Kirkkoherra oli sanonut heidän toistaiseksi tulevan toimeen kiertokoululla, joka olisi senkintähden mukavampi, kun kylä oli niin laaja ja hajallinen. Jos he pääsisivät kunnan yhteisistä kansakoulumaksuista, saisivat he kiertokoulun ilman uusia uhrauksia.

Vai sieltä se tuulee!

"Mutta te ette pääse kunnan kansakoulumaksuista, jos ette perusta kansakoulua, — ettekä saa valtioapua."

Se oli ikävä uutinen ukoille. Ei muuta kuin ruveta vaan kiireimmiten hankkimaan koulukapineita, siinä toivossa että kunta ja valtio antavat apunsa.

Pian tiesivätkin sanomalehdet kouluylivaltuutuksen puoltaneen valtioavun antamista Korpisalmen koululle. Vähä myöhemmin tuli asia kuntakokoukseen. Kirkkoherra valitteli kansakoulukassan suurista menoista viime aikoina, mutta kuntalaiset eivät kuitenkaan tahtoneet kieltää tältä koululta samanlaista apua kuin mikä muillekin oli annettu.

Ennen koulun alkua ilmoittivat sanomalehdet senaatin myöntäneen pyydetyn valtioavun. Mutta itse päätös ei vielä ollut joutunut, ja kirkkoherra oli uskotellut, ettei koulua saa aloittaa, ennenkuin senaatin päätös on käsissä. Pelastettuani ukot tästä harhaluulosta, alkoi koulu kuin alkoikin ennen määrättyinä aikoina. Oppilaita tuli paljoa enemmän kuin tilan puutteessa voitiin vastaanottaa.

Ensimmäisinä vuosina yksi ja toinen juonitteli päästäkseen koulumaksuja suorittamasta. Mutta nykyään ei siitä enää ole mitään kuulunut. Päinvastoin sanotaan korpisalmelaisten olevan hyvin ihastuneet kouluunsa.

"SIUNAA VALTAKUNNAN SOTAJOUKKOJA!"

Vuosisatojen kuluessa on kristittyjen maiden kaikissa kirkoissa jokaisena pyhäpäivänä rukoiltu: "Siunaa valtakunnan sotajoukkoa maalla ja merellä!"

Satoja ja tuhansia kertoja on itsekukin pappi sitä rukoillut elämänsä pitkään. Ja melkein yhtä monta kertaa ovat hartaat kirkossakävijät maallikot sitä rukoilleet. Suurinta hartautta siinä luultavasti ovat osottaneet sotilaat itse ja myös valtiomiehet, jotka muullakin tavalla, ei vaan rukouksella, työskentelevät sotajoukkojen lisäämiseksi. Hartaasti lienevät sitä myös rukoilleet kaikki valtakunnan suutarit, räätälit ja satulasepät, sillä sotajoukkojen lisääntyminen tuottaa heidän liikkeelleen suurta etua. Mutta saman rukouksen on lähettänyt korkeuden herralle moni aseeton maamies ja moni hampaaton hurskas vaimo, jolle ei sotajoukkojen lisäämisestä suinkaan luulisi olevan mitään aineellista etua.

Nyt herra on vihdoinkin kuullut tuon rukouksen. Kuullut sen ja täyttänyt rukoilijain toivon niin täydellisesti, ettei kukaan voi epäillä sen kuulemistä. Nyt on Europan suurvalloilla sotavoimaa pari kolme miljoonaa aina jalkeilla itsekullakin, ja tarpeen tullessa ne voivat panna liikkeelle monta miljoonaa lisää.

Kuitenkin on tätä rukousta pitkin aikoja rukoiltu aivan väärin. Ei ole ollenkaan pidetty väliä niistä ohjeista, joita meille on annettu sekä rukouksen ulkomuodosta että hengestä. Valtakunnan sotavoiman siunaaminen tietenkin on "ajallista hyvää" — ja sellaista meidän käsketään katkismuksessamme "ehdolla pyytämän, nimittäin, jos se on jumalalle otollinen ja meille hyödyllinen." Mutta nyt ei tähän rukoukseen ole liitetty mitään semmoista ehtoa. Se on luultavasti unohtunut lisäämättä siihen silloin kun tuo rukous tekettiin. Ehkä kiireessä. Ja nyt on aikain kuluessa monen oppineen ja hurskaan papin senvuoksi täytynyt lähettää muodoltaan virheellisiä rukouksia taivaaseen.

Mutta se ei ole tämän rukouksen suurin vika. Se on sisällöltäänkin väärä. Sotajoukon "siunaamisella" ei suinkaan tarkoiteta ainoastaan sen lisäämistä, vaan myös menestystä sotajoukon aseille. Meidän rauhallisten salojemme kirkoissa siis rukoillaan, että jumala antaisi sotaväen tappaa niin monta ihmistä

kuin mahdollista, hävittää niin monta kaupunkia ja polttaa niin paljon kyliä kuin suinkin voivat. Varsinkin sodan aikana on tällä rukouksella se tarkoitus. Rauhan aikana taas rukoillaan, että tuo tappajain ja murhapolttajain joukko yhä lisääntyisi, että se hyvästi edistyisi harjoituksissaan ja helposti oppisi viehättävän ammattinsa salaisuudet.

Ei suinkaan "rauhan jumala" siis ole tätä rukousta kuullut *sentähden*, että se olisi hänelle mieleen. Ei suinkaan hän tahtone lisätä veritöiden tekijäin lukua, eikä vahvistaa heidän kättään verta vuodattamaan. Sitäpaitsi on vallan turhaa rukoilla sotaonnea yhdessä maassa, sillä liehän tuo jumala rajan toisellakin puolella, on sielläkin kirkkoja, ja rukoillaan sitä sielläkin.

* * * * *

Minkätähden sitte jumala on tämän rukouksen kuullut ja lisännyt valtakunnan sotavoimaa niin suunnattomasti?

Eiköpä hän vaan lie tahtonut juuri tämän rukouksen kuulemisella rangaista väärinrukoilijoita. Sotajoukkoja on siunattu niin liian paljo, että ne ovat käyneet kansoille raskaimmaksi taakaksi, mitä niillä tätä nykyä on kannettavana. Kaikki Europan kansat huokailevat sotilasvallan ja sen ylläpitämiseksi tarvittavain verojen alla. Kansat saavat itse tuntea ja niiden täytyy joskus tunnustaakin, että tämänlaatuinen "ajallinen hyvä" ei ole niille hyödyllinen. Vielä vähemmän se voipi olla jumalalle otollinen. Sillä onhan hän opettanut meitä rukoilemaan: "anna meille tänäpäivänä meidän jokapäiväinen leipämme", eikä niin, että "ota meiltä meidän jokapäiväinen leipämme!"

Tuskin mitkään miehet niin usein vetoavat ja niin suurellisesti kehuvat luottavansa omantuntonsa ääneen kuin hengenmiehet. He näkyvät pitävän tarpeellisena huomauttaa hyvin usein, että heillä sellainen on. Mitä ääniä me muut seurannemmekaan, mutta omituinen kappale se omatunto ainakin näyttää olevan. Kuulin äskettäin puhuttavan papista, joka ei omaltatunnonsaan saattanut kuuluttaa kuntakokousta, sentähden että siinä oli aikomus ottaa käsiteltäväksi kysymys siitos-oriin hankkimisesta kuntaan. Mutta hänen omatuntonsa antoi hänen kuitenkin joka pyhä rukoilla valtakunnan sotajoukon lisäämistä. Ja hän tiesi aivan hyvin, kuinka siveellisesti valtakunnan sotajoukko elää, sekä maasotaväki että meriväki maalla käydessään.

* * * * *

Kansat ovat saaneet raskaan verokuorman kantaakseen, rangaistukseksi tästä sopimattomasta rukouksesta. Kirkko joka sitä on kansalle tyrkyttänyt ja jonka rukoiltavaksi se rukous kaikkein vähimmän sopii, on sekin saanut rangaistuksen. Se rangaistus on niin asianmukainen, niin selvästi juuri tätä asiaa koskeva, ettei sen tarkoituksesta voi erehtyä. Kirkon omasta helmasta on noussut sotaväkeä, oikein säännöllistä — pataljooniin, komppanioihin ja plutooniin jaettua — upseereineen, lippuineen ja rumpuineen. Se on "Pelastusarmeija", ja se tekee kiivaita rynnäköitä kirkkoa vastaan sen omilla aseilla: raamatulla, rukouksella ja lauluilla.

Niin että — eikö kaikkeen tähän nähden nyt jo alkaisi olla aika ruveta rukoilemaan: "Herra, *vähennä* valtakunnan sotajoukkoa maalla ja merellä!"

Mutta varmuudeksi olisi tähän rukoukseen nyt muistettava liittää tuo ehto: "nimittäin, jos se on j.n.e."

"MAAILMAN LOPUN" KIRJA.

Lehtemme päätoimittaja lähetti kesäkuumalla minulle luettavaksi ja arvosteltavaksi Werner Söderströmin kustannuksella ilmestyneen Aatto S:n suomentaman kirjan nimeltä: "*Kristuksen tulemisesta* eli viimeiset tapaukset, jotka ovat ihmisille ja maailmalle tulossa, Raamatullisia tutkimuksia, tehnyt Ernst Mühe."

Nuorempana ollessani minä tosin yrittelin yhtä ja toista ja koetin onneani monella eri alalla, mutta koskaan ei juontunut mieleeni ruveta arvostelemaan hengellisiä kirjoja. Sentähden on minulle vielä tänäkin päivänä käsittämätöntä, kuinka se toimittaja lähetti tämän kirjan juuri minulle. Jos saisin otaksua hänen lukeneen kirjan, ennenkuin sen minulle lähetti, en sanoisi mitään. Sillä siinä tapauksessa pitäisin hänen tekonsa aivan luonnollisena. Mutta jos hän sen olisi lukenut, olisi hän kaiketi sen sitte yksintein itse arvostellutkin.

Olipa miten tahansa, kirja kuuluu kaikissa tapauksissa minun arvostelualaani. Minun

arvosteltavikseni kuuluvat nimittäin kaikki *hyvät* kirjat, varsinkin jos ovat vielä tavallista erinomaisemmat.

Kun näinä nykyisinä vuosina tehdään raamatullisia tutkimuksia, niin ne tietysti ovat tavallista etevämpiä, sillä raamattu on jo ollut tutkittavana niin kauan, ettei mitään keskenkertaista, mitään tavallista tutkimusta enää kannata yleisölle tarjota. Ja kun kerran Aatto S. ottaa suomentaakseen ja Werner Söderström kustantaakseen raamatullisia tutkimuksia, voipi olla varma siitä, että ne ovat paraita mitä aikakaudellamme on saatavana.

Minä ainakaan en ole nähnyt mitään tämän Mühen tutkimuksen vertaista. Paljoa en kyllä ole tältä alalta ennen nähnytkään, sillä olen yleensä kokenut välttää viimeisiä tapauksia koskevaa kirjallisuutta, koska olen luullut, etteivät ne kumminkaan ehdi tapahtua minun eläissäni.

Tämän kirjan luettuani olen tullut toisiin ajatuksiin. Näkyy saavan olla varuillaan tästäpuoleen itsekin. Nyt ei maailmanlopun aika enää ole mikään salaisuus, jota eivät taivaan enkelitkään tietäisi. Ernst Mühe tietää sen aivan tarkalleen, vaikka hän luultavasti ei ole edes enkeli. Vielä vähemmän minä olen enkeli, mutta nyt tiedän sen ajan hänen kirjastaan. Ja kuka tahansa saa sen nyt tietää 1 markalla 60 pennillä.

On tässä kirjassa tietoa sen rahan edestä, on totisesti. Ei tarvitse lukea monta sivua, ennenkuin jo on saanut niin paljon viisautta kuin kerralla päähän mahtuukin. Näytteeksi panen tähän muutamia palasia:

"Ennen meidän maattamme on jo ollut maa olemassa, jossa hyvin luultavasti on asunut enkeliolentoja ja joka on ollut valtakuntana sillä ylienkelillä, joka sitte lankesi pois Jumalasta ja jonka nimi nyt on saatana. Näiden enkelien syntiinlankeemuksen kautta joutui se maa kuolemaan ja turmioon sekä suuressa tulvassa (jossakin toisessa kuin tunnettu vedenpaisumus) täydelliseen häviöön. Mooses näki pyhän Hengen ilmoituksen kautta sen maan autiona ja tyhjänä. Tämän ensimmäisen maan olemassaoloa ja sen onnetonta kuolemaa todistaa vielä tänäkin päivänä suuri joukko kivettyneitä muinaismaailman eläinluita, puita, ja kasveja, joiden kaltaisia nykyisessä luonnossa ei ole, samoin myös maakerrosten ja kivihiilikerrosten ihmeelliset muodostukset, jotka näyttävät olevan äärettömän vanhat, sekä eräät merkit jotka osottavat kuoleman taistelua olleen."

Kuopion pitäjän Räimän kylällä kertovat ennen olleen "patahurjain valtakunnan" — mutta mitä se on tämän perkeleitten valtakunnan rinnalla! Pöyristyttää ajatellessa sitä ilvettä, mikä silloin on ollut tämän matoisen maan kuorella. Ja nyt me astumme samoilla tanhuvilla, joilla ennen saatana enkeleineen kävellä jylkytteli; ja kun me kuolemme, joutuvat luumme saatanen karjanluiden joukkoon.

Ennen luultiin niitä mammutin, luolakarhun y.m. sukupuuttoon hävinneiden eläinten sekä entisajan ihmisten luiksi. Mutta nyt kun "tiede on alistunut uskon palvelukseen", kuulemme niiden olevan pimeyden enkelien ja hiiden karjan luita. Toista tämä toki on kuin kaikki ne muka tieteelliset arvelut, jotka kulkevat maansynty- ja kehitysopin (geologian) nimellä. Tämä nyt on tieteellistä varmuutta, *sitä* luonnontiedettä, joka ei tunnusta kehitysoppia.

Tämän luonnontieteen mukaan on pimeyden enkeleillä ollut pelottavan vankka hammasrakennus, voimakkaat sääret ja särmikäs kallo. Heidän juhtansa ovat olleet yhä lujempaa tekoa.

* * * * *

Luultavasti moni lukija ei oikein tarkkaan tiedä, missä ja minkälainen helvetti on. Ernst Mühe tietää sen. Kuulkaapas:

"Kukaan vilpitön kristitty ei voi olla pulassa vastauksesta kysymykseen: onko helvettiä olemassa? Hän tietää myöskin, missä se on. P. raamattu sanoo hänelle, että niin kauan kuin tämä vanha maa seisoo, on se (alkukielen mukaan) sen syvyydessä, sen sydämessä.

"Millaisiksi on meidän ajateltava helvetin vaivat? Onko siellä todellista tulta? On tosin. Ei tavallista tulta, sellaista kuin meidän liedessämme palaa. Se ei vahingoittaisi ruumiitonta sielua. Mutta onhan muitakin tulia täällä maan päälläkin sellaisia, että vesi ei voi niitä sammuttaa."

Suoraan sanoen, luulin minä enenaikaan helvetin olevan jossakin paljoa kauempana. Mutta ethän sinä, hyvä lukija, ole käynyt maan sydämessä? Ja kun en minäkään ole käynyt siellä, ei meillä ole puolta ruveta väittämään kirjantekijätä vastaan. Tottapa hän itse asiansa parhaiten tiennee. Sen vaan voisi huomauttaa, että täällä pohjoisnavan puolella helvetti ei oikein taida pysyä lämpimänä, koska sen katto tältä kohdalta ei ole sen kuumempi. Mutta eipä meitä varten helvetin tarvitsekaan olla erittäin kuuman, sillä me säikähdämme paljoa vähempää kuin päiväntasaajan seutujen asukkaat, jotka ovat tottuneet kovaan kuumuuteen jo täällä maan (oikeammin: helvetin) "päällä" ollessaan.

* * * * *

Ennen en ole uskonut kummituksia olevan. Ehkä ette tekään. Mutta nyt minä jo alan uskoa, kun olen lukenut tämän kirjan. Siinä sanotaan:

"Vainajat, ollen yhteydessä pyhään enkelein kanssa, jotka toimittavat Jumalan käskyjä maankin päällä, sekä joka päivä maallisesta elämästä sinne kotiin tuotujen ihmisten kautta saavat kylliksi tietoja, niinhyvin siitä, miten heidän jälkeensä jääneille omaisillensa käy, kuin muistakin tärkeimmistä tapahtumista maan päällä. — Niinpä ei myöskään ole paheksuttava, että uskossaan vahvat ihmiset, kuten usein tapahtuu, lähettävät autuaallisesti kuolevaisten kanssa tervehdyksiä henkimaailmassa oleville vainajille, ja saavat myöskin vilkkaina aavistuksina ja selvinä merkkeinä heiltä vastaukset. — On keksitty koneitakin, joilla tehdään kysymyksiä vainajille ja hirvittävimällä tavalla saadaan heiltä omakätisiä vastakirjoituksia. — Eihän itse raamattukaan missään paikassa kiellä uskomasta kummituksia, jos niillä tarkoitamme ihmisvainajain tai pahojen enkelein henkiä. Viimemainittujen sanoo Paavali oleskelevan alemmalla pilvitaivaalla ja sieltä harjoittavan vihollista vehkeilyänsä maan päällä asuvia ihmisiä vastaan."

Joko riittää? Vai vieläkö uskallatte kulkea pimeällä hautausmaan ohi?

Kuka on Anttikristus? — Mühe vastaa: "Hänen esikuviansa ovat Antiokus, Nero, Attila, Napoleon I y.m. — Sitte Mühe olettaa tuonelasta palaavan Napoleon I:sen tulevan Anttikristukseksi, ja kaikkein silmät kiintyvät tähän Ranskan kaikkein kristillisimpään hallitsijaan, joka jälleen Napoleon VIII:na on ilmestyvä Anttikristuksena. Tämä on tapahtuva v. 1992 j.Kr. Anttikristillisten hallitsijain aika ulottuu vuodesta 673 vuoteen 1897. — Silloin (v. 1897) on myöskin pakanain aika täytetty. Jumalaton maailma on hillittömästä riemusta iloitseva uuden vuosisadan alkaessa. Mutta äkisti keskellä vuotta 1900 tapahtuu ihme, että Jumalan kansan jäännös tulee Jumalan Hengen kautta herätetyksi ja kristilliseksi."

Hämeenlinnasta v. 1889 karanneen juutalaisen teurastaja Rosenbergin saarnamiesten ei kuitenkaan pidä iloita hänen palaamisestaan. Jos Rosenberg keskellä vuotta 1900 palaa Amerikasta, ovat hänen velkansa paraiksi ehtineet päästä kymmenvuotisiksi ja siis vanhentuneet. Luultavasti hän arvasi tämän, koska ei lykännyt lähtöään myöhemmäksi.

Anttikristuksen hirmuvaltaa kestää ainoastaan 34 vuotta. "Silloin" (siis *vuonna 1995*) "tulee Herra Kristus, ihmisen poika, taivaan pilvissä tuomiolle. Anttikristus ja kaikki maailman valtakunnat hävitetään, mutta Herran kuningaskunta annetaan Israelin kansalle ja kaikille Herran uskovaisille."

Sitte alkaa tuhatvuotinen valtakunta, joka ei tarkoita muuta kuin *kirkon valtaa*.

"Silloin ainoastaan hyvin harvinaiset kiroilemisen, sabbatin rikkomisen y.m. synnit rangaistaan heti ja hillitään hyvin järjestetyllä kirkkokurilla. — Suurimmassa määrässä kehittyneet liikeneuvot yhdistävät suorinta tietä kansat ja maat. — Lukemattomat joukot Jerusalemiin vaeltavia pyhissä-matkustajia karavaaneissa, höyry- ja ilmalaivoissa ja rautateillä. — Petojen villeys ja surmaaminen toinen toistansa sekä vihollisuus ihmistä kohtaan lakkaavat. — Aurinko ja kuu loistavat seitsemän kertaa kirkkaammasti. — Ihmiset silloin taas niinkuin alussa elävät vanhoiksi, niin että satavuotista vielä sanotaan nuorukaiseksi."

Viimeinen tuomio tapahtuu tuhatvuotisen valtakunnan lopulla. Luultavasti siis v. 2995.

Esimerkkinä siitä, kuinka pitkälle tekijä syventyy yksityiskohtiin, mainitsen että "autuasten ijankaikkisesta elämästä" on neljä eri lukua, nimittäin: a) Avioliitto, b) Autuasten perhe-elämä, c) Autuasten kutsumus eli työelämä, d) Autuasten kirkollinen elämä.

Omasta puolestani pyydän lopuksi, ettei toimittaja hyvin usein lähettäisi minulle tämän laatuista hartauskirjoja luettavakseni. Ne vaikuttavat minuun melkein liian syvästi. Nytkään en uskalla lähteä ulos huoneestani, kun on niin kovin pilvinen ilma, ja pahojen enkelein henkiä luultavasti on hyvin paljon vehkeilemässä alemmalla pilvitaivaalla.

MIKÄ ON OIKEA EROTUS HERRAN JA TYÖMIEHEN VÄLILLÄ?

Kun lehtemme päätoimittaja minulle vastattavaksi asetti ylläolevan kysymyksen, niin tuskinpa hän

lienee itsekään aavistanut, kuinka pulmallinen hänen kysymyksensä oikeastaan oli. Sillä en uskoisi hänen tahallansa minulle laatineen mokomata ongelmaa, josta minulla on ollut päänvaivaa moneksi viikoksi. Ainoastaan näitä syystalven viileitä ilmoja saan kiittää, jos ihmiskunta tämän tutkimukseni luettuaan vielä pitää minua täysjärkisenä henkilönä eikä "päättömänä hurjastelijana" tai muuna yleiselle turvallisuudelle vaarallisena otuksena.

Näöltään yksinkertaisimmat kysymykset ovat usein mitä vaikeimmat ratkaista. Ilmankos sanotaankin, että "yksi hullu voi kysyä enemmän kuin yhdeksän viisasta-vastata." Tuota lausetta en kuitenkaan tahdo sovittaa juuri tähän tapaukseen, koska minä lopultakin toivon päässeeni asiasta selville, vaikka olen yksin enkä näihin asti ole tiennyt lukea itseäni noitten yhdeksän viisaan joukkoon.

Ensin minulla oli aikomus muutta mutkitta vastata että erotus on vain pinnalla, s.o. vaatteissa ja hajussa — anteeksi! — lemussa, tuoksussa, tai miksi häntä pitänee oikein hienolla kielellä sanoa. Ne ovat kuin kuusi ja koivu, ajattelin miltei runollisesti. Koivulla on sileä, puhdas kuori, ja sisällä on milloin terve puu, visainenkin kun sattuu, milloin ontto ja laho. Eikä sitä arvaa kuoren päältä. Kuusella on kuori karkea, rosoinen, mutta puuaine sisällä on yhtä puhtaan valkoinen kuin koivussakin — jos sattuu terve. Ja kun sen panee palamaan, niin se paukkuu.

Hyvä on! Mutta sittenkään kuusi ei ole koivu eikä koivu ole kuusi. Ovathan ne aivan eri sukua.

Arvelin sentähden viisaammaksi rakentaa uuden vertailun: koivusta ja vaivaiskoivusta. Niissä on erilaisuuden vaikuttanut kasvupaikka, maaperä, siis olosuhteet. Vaivaiskoivu pohjan soilla — ainahan sillä on vilu ja nälkä, paitsi sydänkesällä. Ihan kuin kaupunkien rantajätkillä. Mikäpä paremmin soveltuisi köyhälistön vertauskuvaksi kuin tuo pensaaksi näivettynyt puu? Ja sen vastakohtana muhkea piennarkoivu pappilan veräjän pielessä. Imee mehuttomaksi puolen peltosarkaa, senkin kapitalisti. Annas, että yhtenä keväänä päästään sun kimppuusi, sun kyljestäsi mahalaa laskemaan, kun pastorin silmä välttää!

Eikös tämä olisi ollut sattuva vertaus? Luultavasti olisin sen hyväksynyt, jos olisin ollut varma siitä, että herra ja työmies todella ovat samaa alkujuurta niinkuin koivu ja vaivaiskoivu. Mutta sitä lienee vaikea sanoa, tieteen ollessa nykyisellä asteellaan.

Ne lukuisat työmiehet, joilta olen tätä asiaa tiedustellut, uskovat esi-isäksensä erästä Aatamia, joka luotiin maan tomusta ja jonka sieramiin jumala puhalsi elävän hengen. Mikäli minun on onnistunut hankkia tarkempia tietoja tästä toverista Aatamista, oli hän seikkailijaluonne, jonkatähden hänet kasvatuksellisista syistä pantiin tekemään kovaa työtä leipäpalkoilla. Särpimestä ei ollut minkäänlaista välipuhetta. Tiedon puusta hän oli saanut maistaa varsin vähän, suupalan tai kaksi, arviolta noin puolen omenaa. Ja senkin varkain, vasten selvää kieltoa. Kaiken tämän nojalla en näe olevan syytä väittää, ettei hän sopisi työmiesrodun kantaisäksi.

Herrat taas sekä suullisten että kirjallisten ilmoitustensa mukaan polveutuvat mikä "solusta", mikä "itiöstä", mutta joka tapauksessa viimeksi apinasta. Missä määrin apinaluonteen kaikki ominaisuudet tukevat sitä käsitystä, että herrasrodun esi-isä olisi siltä taholta etsittävä, sen kysymyksen ratkaisua en ota tunnolleni. Yhden piirteen tahdon kuitenkin mainita. Neekerit niillä seuduin, missä apinoita enemmältä oleskelee, valittavat yhdestä suusta, että "maamies kylvää siemenen, mutta apinat korjaavat sadon." Minä en väitä, että tämä seikka mitään todistaa. En myöskään tahdo sanoa, että se ei todistaisi mitään. Jätän asian avonaiseksi, itsekunkin vapaasti harkittavaksi.

Ainoa minkä minä otan vastuulleni, on se että herrasrotu ja työmiesrotu kaikista eroavaisuuksistansa huolimatta sentään ovat siksi läheisiä, että niitä voi risteyttää toisen jalostuttamiseksi ja toisen moukistuttamiseksi.

Niin erilainen kuin onkin työmieslapsen ja herraslapsen myöhempi kehitys, ovat he varhaisemmilla asteillaan hyvin toistensa kaltaiset. Yhteinen on molemmilla taipumus itkulla, ja vaikeroimisella hankkimaan itsellensä aineellista etua, joka taipumus sittemmin työmieheissä ilmestyy valituksena sorrionalaisesta asemasta ja varallisuuteen perustuvasta ääniasteikosta, mutta herrassa pukeutuu yhä uudistuviksi palkankorotusanomuksiksi.

Henkiset harrastukset ovat myös alussa samat, rajottuen pääasiallisesti kieliopinnoihin. Kuinka lehmä sanoo? "Am-muuh". Kuinka koira sanoo? "Hau-hau". Kuinka naski sanoo? "Öh-öh". Siihen työmieslapsilla vieraitten kielten taito tavallisesti supistuukin. Sillä sitte tulee äidinkielen aika, s.o. suomenkielen, koska tarkoitukseni on puhua vain meikäläisistä oloista. Mutta herrasvesa jatkaa kielellistä urheiluansa sangen pitkälle. On ensinnäkin opittava naimattomain tätien rakas ruotsinkieli, ettei jäisi perinnöttömäksi, ja sitte se kolmas kieli, joka tuottaa etuoikeuden virkoihin, kun muut ansiot ovat tasaväkiset. Koulussa sitä vasta opitaankin kieliä, eläviä ja kuolleita. Äidinkielen taito siinä menossa tosin voi jäädä vaillinaiseksi ja kömpelöksi, mutta siitä painajaisesta voi päästä

"erivapautuksella." Voipihan herrasväki erivapautuksella päästä sukupuolestaankin. Työmies kyllä saattaa kehittyä mestariksi äidinkieltä käyttämisessä, hänellä voivat olla vallassaan kaikki sen hienoudet, mutta sittenkin on hänen kielitaitonsa herrasmiehen monikielisyyteen verraten rastaan taito satakielen rinnalla.

Vai kuinka? — Löytyy niitäkin, jotka väittävät, että parempi on taitaa äidinkieltä kelvollisesti kuin osata vähä kutakin ja vierailta aineksilla turmella kieliäistiansa. Parempi yksi ainainen armas kuin monta hetkellistä lemmittyä. Mutta vaikka tämä ajatustapa muualla pitäisikin paikkansa, ei suinkaan suomenkielellä saa olla niin suuria vaatimuksia. Mitä suomenkielellä on muuta kuin omat kansalliset sanavaransa? Se ei ollenkaan auta asiaa, että se niillä tulee hyvästi toimeen. Toista on jo ruotsinkieli, jonka sanoista suurin osa on Europan sivistyskielistä saatuja. Tullaanhan sitä aikaan kotikutoisella sarallakin, mutta ei talonpoikainen sarka siltä ole saman veroista kuin herrasväeltä kerjätty vanhat vaatteet, koreat ja kuosikkaat, vaikka vähin kuluneet.

* * * * *

Mitä ruumiinrakennukseen tulee, on jo luurangossa eroavaisuuksia. Herralla selkä on rakenteeltaan suora, vieläpä julkisilla paikoilla esiintyessä hieman ketkä, mutta voi tarpeen vaatiessa käyristyä aina 359 asteen kaareksi, josta päättäen selkänikamat pääsevät vapaasti liikkumaan. Työmiehen selkä on luonnonväärä, eteenpäin kumartunut, mutta sittepä se onkin hidas sen enempää taipumaan, selkänikamat kun ovat melkein yhteenkasvettuneet.

Toinen eroavaisuus on hammasrakennuksessa. Työmiehen hampaat, olipa niitä paljo taikka vähän, ovat suussa vuorokauden umpeen, mutta herra pistää enimmäkseen niistä yöksi vesilasiin.

Aistimien eroavaisuuksista mainittakoon, että herra enemmän kuin työmies tarvitsee kaikenlaisia näönjatkoja. Mutta makuaistin on herralla epäilemättä tuntuvasti edistyneempi kuin työmiehellä; samoin on herralla hajuaistin valppaampi, johonka mahdollisesti vaikuttavat kehittyneemmät turpakarvat. Ihon tärkein erillaisuus on kämmenissä, jotka työmiehellä ovat karheat ja känsäiset, herralla sametinpehmoiset.

Sisuksissa myös on perinpohjainen erotus, koska ravintoaineet työmiehelle tuottavat voimaa, terveyttä ja hyvinvointia, mutta samat ja vielä paljoa paremmat aineet herroissa vaikuttavat ainoastaan suolistohäiriöitä.

Henki — se on herralla kymmenien tuhansien markkojen arvoinen, ellei hänelle itselleen, niin oikeudenomistajille. Tapaturmavakuutuksessa on osa työmiehiä aivan samoilla perusteilla kuin hevoset, joita vakuutetaan sekä arvonalenemisen että kuolemantapauksen varalta.

Mutta onko työmiehellä sielua? En tiedä. Harvoin ainakin hänelle "sielukelloja" soitetaan. Vaikka eihän se taida olla ratkaiseva todistus myötä eikä vastaan, koska sielukellojen tarkoitus kansan käsityksen mukaan on "vain antaa jumalalle tietää, että saatana tappaa ihmisiä." Ja mitäpä jumala työmiehestä...

Intelligenssia, s.o. korkeampaa älyä, työmiehellä ei ole, sillä valtiollinen vaikutusvalta meidän maassa kuuluu olevan intelligenssin käsissä, ja sellaista vaikutusvaltaa ei työmiehellä ole. Sentähden eivät sanomalehdetkään välitä työmiehen syntymisestä maailmaan enemmän kuin hänen kuolemastansaakaan — ellei hänen onnistu kuolla viinaan tai joutua junan alle. Herrastaimen syntymä ilmoitetaan lehdissä etusivulla ja paksuilla kirjaimilla: "Terve poika." Ja kun herra kuolee, saadaan lukea muistosanoja vainajasta. Ainoastaan "Oikeus- ja poliisiasiain" osastossa on työmiehen helppo saada nimensä aikakauden tiedoksi. Juopumuksesta y.m. pienemmistä rikoksista sakotetaan säännöllisesti "eräs herrasmies", mutta jos sama hauskuus sattuu Matti Mönkkösen kohdalle, niin hänet mainitaan surkeilematta nimeltään.

* * * * *

Mutta mikä on *oikea* erotus herran ja työmiehen välillä? — Minä pelkään, ettei se kysymys ole sanottavasti selvinnyt kaikista näistä vertailuista. Eroavaisuudet, niin todenperäisiä ja asiallisia kuin ovatkin, eivät kuitenkaan ole riittävän selviä, sattuvia. Alkuperäiset, ruumiilliset, henkiset ja sielulliset omituisuudet ovat vielä niin monenlaisten arvelujen alaiset, ettei niitten nojalla voi kysymystä täydellä varmuudella ratkaista. Tulee sitäpaitsi ottaa lukuun, että herraksi syntyneitten joukossa on niitä, jotka mielenlaadultaan, elintavoiltaan ja harrastuksiltaan ovat aito työmiehiä, kun taas työmieheksi syntyneissä on paljo herruuden pyrintöä, joka joskus onnistuu.

Ihmisarvon mittana, samoin kuin ihmistä alempien ja ylempien olentojen arvon määrääjänä näyttään käyttävän hengen ja aineen keskinäistä suhdetta. Kuta suurempi on hengen valta aineen rinnalla, sitä ylhäisempi olento, ja kuta suurempi aineen valta, sitä alhaisempi olento. Mutta tämä mittaustulos ei kelpaa nyt esillä olevaan asiaan. Sekalainen on näet seurakunta niin herroissa kuin työmiehissä.

Toinen mittapuuh, jota myös näkee käytettävän, on elaman tarkoitusera — tässä tapauksessa vain ajallisen elaman, sillä tulevaisessa elämässä ei enää myönnetä olevan mitään erotusta herran ja työmiehen välillä. Mikä on herrasmiehen elaman paamaali ja tarkoitus? Virkaero täydellä eläkkeellä. Entä työmiehen? Vaivashoito. — Mutta onhan se *sama* asia, vaikka nimessä on eroa; kumpikin pyrkii elamaan yhteiskunnan niskoilla. Ei siis saada pätevää vastausta taltakaan mittapuulta.

Turhaan olen etsinyt lopullista vastausta näillä teillä, mutta huomattava on, että kenties tärkein näkökohta onkin vielä tarkemmin koskettelematta.

Koska tutkimukseni supistuu ainoastaan maanpaallisen elaman aikaan, on sielu vähemmästä arvosta kuin *vaatteet*. Ei sielu ja ruumis, vaan vaatteet ja ruumis maailman silmissä muodostavat niin herran kuin työmiehen. Hyvät vaatteet ja heikko ruumis, se on useimmassa tapauksessa herra; huonot vaatteet ja vankka ruumis, mikäs se on muu kuin työmies?... Ei kuitenkaan aina, sillä poikkeuksia loyty molemmin puolin. Herralla on monasti ruumis terve ja voimakas, ja työmiehellä voi pyhäpäivänä olla hyvät vaatteet. Asia ei siis nytkaan ole niin yksinkertainen kuin ensi katsannolla luulisi. On vielä otettava huomioon ruumiin ja vaatetuksen keskinäinen suhde.

Kaikki tuskin tiennevat, millä armottomilla kidutuskeinoilla herraskansa kiristää keskiruumiinsa hoikaksi eli, niinkuin sanotaan, "vartalonsa solakaksi". Tietysti tarkoitan etupaassa herrasnaisia, niin naimattomia kuin naimisissa olevia, jotka viimeainitut osottavat heraavata aidinrakkauttansa sillä, että jo ajoissa totuttavat syntymättömän sikionsa karsimaan vaatteen valtaa. Eikä tama ole suinkaan ainoa. Mitä ponnistuksia vaatineekaan heikolta naisniskalta muodinmukaisten kukka- tai sammalmatasten taidokas kantaminen paalaellaan. Eikä sillä hyvä. Se paino koituu perheen kukkaroonkin, koituu ylen kipeästi. Ja muutenkin saa herrasmies tarpeeksi asti tuntea vaatetuksen ylivaltaa. Keikari ajaa jalkoihinsa kengät kuin passin sarvet. Hän onkin narri, vastataan. Mutta mikäs saattaa vakaisen arvonmiehen panemaan paahansa liitosvalin nokista tehtaan savutorvea — niin sanotun "tyhjän jatkon" — taikka kunnioitettavan herra senaattorin juuri juhlallisimmassa tilaisuudessa kavelemaan ihmisten kummana, alushousuillaan ja kalavene kumollaan paassa? Eikosta tama ole vaatteen valtaa? — Ihmeko sitte, jos jalat ovat täynnä patteja ja ruumis lyottymissa kuin pahimmalla markkinakonilla.

Mutta työmiehellä orjallisimmisakaaan oloissa ei ruumis ole vaatteen orja. Jos kenkä ahdistaa, niin varvas empimättä tunkeutuu ulos vapaaseen luontoon, jossa on yltäkyllin väljää, valoa ja ilmaa. Samoin tekee polvi ja kyynarppaa, milloin vaate tuntuu olevan tiellä. Hatussakin on tavallisesti sen verran reikiä, että ilmanvaihto käy mahdolliseksi. Ruumis siis kohtelee vaatetta mitä suurimmalla ylenkatseella.

Emmekohan nyt vihdoin ala olla perillä, sillä tama erotuseruste pitää itse asiassa paikkansa niittenkin suhteen, jotka edellisissä yrityksissä jäivät poikkeusasemaan, eli tyomiesluontoisten herrojen ja herruushaluisten työmiesten. Siis — ympäri kaydaan, yhteen tullaan. Tulimme siihen, mistä läksimme. Se "oikea erotus" on kuin onkin vaatteissa, nimittäin siinä seikassa, että herralla ruumis on vaatteen orja, työmiehellä vaate ruumiin palvelija. Eli: herralla on ruumis vaatetta varten, työmiehellä vaate ruumista varten. Mutta yhtä älkäämme unhottako: "keppiä vaille herra — ja kärsää vaille sika". Herra ei ole valmis ilman kävelykeppiä, joka myös on ulkoasusta puhuessa mainittava. Noista kiverapaista ja notkeista, ryhmysauvoista ja sileistä luupaisista aina tuohon elinkeinovapautta vastaan ojennettuun perintoporvarin hopeanuppiseen asti — niistä voisi saada kokoelman, joka verrattomalla selvyydella kuvaisi nykyistä yhteiskuntalaitostamme. Ja työmiestä siinä kokoelmassa edustaisi raskain kaikista — kerjuusauva... Mutta ehkä on parasta, ettei tarpeettomasti oteta esille koko kävelykeppiä.

NYKYAIKAINEN "HYVÄ PAIMEN".

Olemme usein nähneet, kuinka tässä maailmassa asiat hairahtuvat pois alkuperäisestä tarkoituksestaan. Viina on luotu ihmisten iloksi, vaan paljoa useammin se tuottaa suurta surkeutta. Moni, jota on aiottu senaattoriksi tai kenraalikuvernöörin apulaiseksi, on lopettanut ratansa karajakirjurin vaatimattomalla paikalla. Toiselta puolen on moni etevä suutarin aines kiivennyt professorin istuimelle, kun taas monessa huonossa suutarissa piilevät ihanat papinlahjat.

Minä puolestani en ryhdy arvailemaan, *kuka* tällä tavalla on sotkenut vakaisen maailmanjärjestyksen. Sotkettu se vaan on, niin että sitä tuskin enää mitenkaan voipi saada kohdalleen...

Viimeisten nälkävuosien aikana satuin kerran maalaiskirkkoon. Siellä saarnasi rovasti itse. Evankeliumin johdolla hän voimakkaasti kehotti seurakuntaa kavahtamaan, "ettei teidän sydämenne

koskaan raskauteta ylönsyömisestä ja juopumisesta ja elatuksen murheesta." Köyhäin piti olla kiitolliset siitä, etteivät olleet jumalalta mitään saaneet. Sillä sitä selvempi tie heillä oli taivaaseen. Mutta ylen hankala pääsy autuuden majoihin tuntui olevan niillä, jotka ovat kovasti vetäneet puoleensa tämän maailman hyvyttä ja henkensä uuvuttaneet elatuksen murheessa. Kuta enemmän ovat tavaraa koonneet, sitä ankarampi tili on heidän kerran tehtävä.

Tätä saarnaa kuullessani minä johduin omituisiin mietelmiin, joista en tarkoin tiedä, olivatko ne kristinopin vai järjen mukaisia. Minusta vaan tuntuivat rovastin sanat enemmän tähtäävän häntä itseään kuin seurakuntaa. Sillä hän oli rasvaisin olento ja rikkain mies kymmenen neliöpeninkulman alalla, eikä hänen ruumiillinen painonsa nyt nälkävuonnakaan ollut halveksittava. Vähä se vaihteli vuodenaikojen mukaan: keväällä oli ollut seitsemäntoista vanhaa leiviskää ja syksyllä alennut kuuteentoista. Sitäpaitsi hän luonnoltaan oli yksi niitä ahneimpia.

Seurakunta sensijaan oli laihaa, viheliäistä, nälkiintynyttä joukkoa, silmät syvällä pään sisässä, niskaan päin painumassa. Nuohan ovat kaikki valmiita taivaasen menijöitä, ajattelin. Mutta kuinkahan rovastin käy?

Mikä tehtävä sielunpaimenella oikeastaan on tällöisessä asemassa? — Näytti tosiaan siltä kuin olisi ainakin tämä paimen katsonut asiakseen imeä *itseensä* koko pahan mammonan ja siten keventää sanankuulijainsa tilivelvollisuutta. Valmistaakseen laumalleen hyvän tulevaisen elämän, näytti paimen varustautuvan menemään aivan toiselle taholle. Uhraavan itsensä...

End of Project Gutenberg's Iloisia juttuja II, by Kaapro Jääskeläinen

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ILOISIA JUTTUJA II ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are

a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments

must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.